

B I U L E T Y N
IZBY CYWILNEJ
SĄDU NAJWYŻSZEGO

październik – listopad
2021

Redakcja
Joanna Misztal-Konecka
Maciej Machowski

Współpraca
Joanna Buchalska, Anna Dorabialska
Przemysław Gumiński, Elżbieta Konarska
Bernard Łukańko, Radosław Nowaczewski
Paweł Popardowski, Piotr Rylski
Joanna Studzińska, Paweł Suski
Anna Tomasiuk

przy udziale

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
www.wolterskluwer.pl

infolinia: 801 044 545
tel. 22 535 82 03
e-mail: handel@wolterskluwer.pl

BIULETYN IZBY CYWILNEJ SĄDU NAJWYŻSZEGO

KILKA SŁÓW WSTĘPU

Wraz z wrześniowym numerem *Izby Cywilnej. Biuletynu Sądu Najwyższego* – po 20 latach – współpracę redakcyjną z Sądem Najwyższym zakończył Pan Jacek Gudowski, sędzia Sądu Najwyższego w stanie spoczynku. Również Pan prof. dr hab. Karol Weitz, sędzia Sądu Najwyższego kierujący pracą III Wydziału Izby Cywilnej, który uczestniczył dotychczas w pracach redakcyjnych, nie podjął się kontynuacji współpracy w tej mierze.

Uwzględniając powyższe, a także to, że 30 września 2021 r. Prezydent RP Andrzej Duda powołał prof. dr hab. Joannę Misztal-Konecką – Sędziego Sądu Najwyższego orzekającego w Izbie Cywilnej Sądu Najwyższego – na stanowisko Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej, od października 2021 r. pieczę nad działalnością informacyjną Izby Cywilnej sprawować będzie nowe grono redakcyjne. We współpracy z Biurem Gospodarczym kierowanym przez Pana Daniela Piotrowskiego przygotowana została też nowa szata graficzna Biuletynu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego. Spowoduje to zmiany w dotychczasowej formule funkcjonowania Biuletynu, jednak w zamyśle nie ma naruszać sedna jego roli, którą pozostaje zbieranie najistotniejszych danych dotyczących działalności orzeczniczej Izby Cywilnej, przedstawianych Izbie problemów prawnych pojawiających się w orzecznictwie sądów powszechnych oraz reakcji nauki na wydawane przez Izbę orzeczenia. Uzupełnienie

tych danych stanowić będą aktualności z życia Izby oraz dane statystyczne, obrazujące obciążenie orzecznicze sędziów i pracowników.

Pierwszy numer nowej edycji Biuletynu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego jest miejscem pozwalającym przedstawić bilans otwarcia na chwilę powołania nowego prezesa kierującego pracą Izby Cywilnej. Niestety trudno uznać go za korzystny. Stan zaległości w Izbie wynikający z jednej strony ze znacznego, nieporównywalnego z innymi izbami wpływu spraw, z drugiej zaś z komplikacji spowodowanych pandemią, wreszcie z niepełnej obsady sędziowskiej i urzędniczej wymagać będzie podjęcia zróżnicowanych działań, nie tylko w postaci zwiększonego bieżącego wysiłku, ale także pozyskania wsparcia orzeczniczego z innych Izb Sądu Najwyższego i sądów powszechnych oraz – miejmy nadzieję – rychłego obsadzenia wolnych stanowisk sędziowskich.

Ufam, że kolejne numery Biuletynu będą przynosiły dobre wieści co do zwiększania szybkości i sprawności postępowania oraz najwyższej jakości merytorycznej orzecznictwa, oczekiwanego przez sądy powszechne i całe społeczeństwo.

Składając szczególne podziękowania Panom Pawłowi Bogusławskiemu i Maciejowi Machowskiemu, którzy w sposób szczególny przyczynili się do przygotowania niniejszego numeru Biuletynu, zapraszam do lektury!

SSN prof. dr hab. Joanna Misztal-Konecka
Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Cywilnej

BILANS OTWARCIA

W dniu 30 września 2021 r. z 36 stanowisk w Izbie Cywilnej¹ obsadzonych jest 26. Sędziami Sądu Najwyższego orzekającymi w Izbie Cywilnej są:

1. Teresa Bielska-Sobkowicz, powołana 1 kwietnia 2002 r.,
2. Dariusz Dończyk, powołany 15 stycznia 2010 r.,
3. Jacek Piotr Grela, powołany 10 października 2018 r.,
4. prof. dr hab. Paweł Grzegorzczak, powołany 24 stycznia 2017 r.,
5. dr hab. Beata Maria Janiszewska, powołana 10 października 2018 r.,
6. Monika Koba, powołana 7 stycznia 2016 r.,
7. Marian Kocon, powołany 1 kwietnia 1997 r.,
8. dr hab. Marcin Krzysztof Krajewski, powołany 10 października 2018 r.,
9. Marcin Łochowski, powołany 10 października 2018 r.,
10. Mariusz Łodko, powołany 6 maja 2020 r.,
11. dr hab. Małgorzata Manowska, powołana 10 października 2018 r.,
12. Grzegorz Misiurek, powołany 7 grudnia 2005 r.,
13. prof. dr hab. Joanna Teresa Misztal-Konecka, powołana 10 października 2018 r.,
14. Anna Owczarek, powołana 28 lutego 2012 r.
15. Władysław Pawlak, powołany 7 stycznia 2016 r.,
16. Agnieszka Piotrowska, powołana 5 lutego 2013 r.,
17. dr hab. Marta Romańska, powołana 25 sierpnia 2010 r.,
18. Krzysztof Strzelczyk, powołany 21 marca 2007 r.,
19. dr hab. Tomasz Szanciło, powołany 10 października 2018 r.,
20. Maria Szulc, powołana 28 lutego 2012 r.
21. dr hab. Roman Trzaskowski, powołany 24 stycznia 2017 r.,
22. Katarzyna Tyczka-Rote, powołana 21 marca 2007 r.,
23. prof. dr hab. Karol Weitz, powołany 10 grudnia 2014 r.,
24. dr hab. Jacek Widło, powołany 10 października 2018 r.,
25. dr hab. Kamil Michał Zaradkiewicz, powołany 10 października 2018 r.,
26. Dariusz Zawistowski, powołany 7 grudnia 2005 r.

---

¹ § 39 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 29 marca 2018 r. – Regulamin Sądu Najwyższego (Dz.U. poz. 660 ze zm.).

Wsparcie dla Państwa sędziów stanowi 30 asystentów oraz 26 pracowników sekretariatu i obsługi.

W dniu 30 września Izba Cywilna podzielona była na pięć wydziałów, którymi kierowali SSN Dariusz Dończyk (I Wydział), SSN Agnieszka Piotrowska (II Wydział), SSN Karol Weitz (III Wydział), SSN Grzegorz Misiurek (IV Wydział) i SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (V Wydział). **Wydział I** powołany został dla spraw ze skarg kasacyjnych i innych środków odwoławczych oraz dla spraw związanych z kompetencjami pozainstancyjnymi z okręgów sądów apelacyjnych w Warszawie i Rzeszowie, dla rozpoznawania skarg o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. **Wydział II** realizuje wskazane czynności dla spraw z okręgów sądów apelacyjnych w Poznaniu, Szczecinie i Łodzi; **Wydział III** – w Krakowie; **Wydział IV** – w Gdańsku, Białymstoku i Lublinie, zaś **Wydział V** – we Wrocławiu i Katowicach. Dodatkowo **Wydział III** realizuje czynności dla spraw problemowych ze wszystkich sądów apelacyjnych.

Stan zaległości w rozpoznawaniu spraw na 30 września 2021 r. jest znaczny, ponieważ łącznie pozostają do rozpoznania 3383 sprawy, z czego:

- 1720 spraw przedstawionych ze skargą kasacyjną (repertorium CSK),
- 1210 spraw, w których skargę kasacyjną przyjęto do rozpoznania (repertorium CSKP),
- 107 zagadnień prawnych przedstawionych do rozstrzygnięcia (repertorium CZP),
- 68 spraw przedstawionych ze skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (repertorium CNP),
- 18 spraw, w których skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem została przyjęta do rozpoznania (repertorium CNPP),
- 87 spraw przedstawionych z zażaleniem (repertorium CZ),
- 173 inne sprawy (repertorium CO).

AKTUALNOŚCI

W dniu 30 sierpnia 2021 r. zakończyła się pięcioletnia kadencja Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej Dariusza Zawistowskiego.

Bardzo dziękujemy Panu Prezesowi za wytrwałe kierowanie Izbą Cywilną.

*

W dniu 30 września 2021 r. Prezydent RP Andrzej Duda powołał **prof. dr hab. Joannę Misztal-Konecką** – Sędziego Sądu Najwyższego orzekającego w Izbie Cywilnej Sądu Najwyższego **na stanowisko Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej.**

*

Z dniem 6 września 2021 r. w stan spoczynku przeszedł sędzia Sądu Najwyższego prof. dr hab. Krzysztof Pietrzykowski, orzekający w Izbie Cywilnej. Sędzia Krzysztof Pietrzykowski orzekał w Sądzie Najwyższym od grudnia 2005 r.

Bardzo dziękujemy Panu Sędziemu za pełną zaangażowania służbę sędziowską.

*

Z dniem 30 września 2021 r. na emeryturę przeszła Joanna Krajewska – Kierownik Sekretariatu Izby. Joanna Krajewska 13 września 2021 r. obchodziła 45-lecie pracy zawodowej.

Gratulujemy jubileuszu pracy zawodowej. Bardzo dziękujemy za wieloletnią pracę na rzecz Sądu Najwyższego.

★

W dniu 1 października 2021 r. Katarzyna Piskorz – Sekretarz Izby Cywilnej obchodziła 25-lecie pracy zawodowej.

Gratulujemy jubileuszu pracy zawodowej i życzymy dalszej satysfakcji z jej wykonywania.

★

W dniu 1 października 2021 r. pracę w Izbie Cywilnej rozpoczęły Monika Pergół – starszy sekretarz sądowy w Sekretariacie I Wydziału oraz Karolina Poręba – pracownik obsługi.

Witamy w zespole Izby Cywilnej Sądu Najwyższego.

★

Z dniem 31 października 2021 r. zakończył pracę Kacper Cacko – zatrudniony jako pracownik obsługi w Izbie Cywilnej Sądu Najwyższego.

Bardzo dziękujemy za pracę na rzecz Sądu Najwyższego.

SYLWETKA PREZESA SĄDU NAJWYŻSZEGO KIERUJĄCEGO PRACĄ IZBY CYWILNEJ

Joanna Misztal-Konecka ukończyła studia prawnicze na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL z wynikiem bardzo dobrym z wyróżnieniem (1995–2000) oraz studia historyczne na Wydziale Nauk Humanistycznych KUL z wynikiem bardzo dobrym z wyróżnieniem (1998–2001).

Od początku związała swoją drogę zawodową zarówno z wymiarem sprawiedliwości, jak i nauką prawa. Ukończyła aplikację sądową etatową (2000–2003), zaś egzamin sędziowski złożyła z najlepszym wynikiem wśród aplikantów apelacji lubelskiej (2003). Pracowała jako asesor sądowy (2003–2007), sędzia Sądu Rejonowego w Lublinie (2007–2010), sędzia Sądu Rejonowego Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku, przewodnicząca I Wydziału Cywilnego (2011–2016), sędzia Sądu Okręgowego w Lublinie, orzekająca w II Wydziale Cywilnym Odwoławczym (od 2016), a także w ramach delegacji w I Wydziale Cywilnym Sądu Apelacyjnego w Lublinie (2017–2018). Od 10 października 2018 r. jest sędzią Sądu Najwyższego orzekającym w Izbie Cywilnej. Od lipca 2020 r. kieruje zespołem do spraw informatyzacji działalności Sądu Najwyższego.

Równoległe z zaangażowaniem w wymiarze sprawiedliwości pracuje naukowo. Uzyskała kolejno stopień doktora nauk prawnych (2005), doktora habilitowanego nauk prawnych (2012), stanowisko profesora KUL (2013) oraz tytuł naukowy profesora nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne (2020).

Od 2012 r. jest kierownikiem Katedry Postępowania Cywilnego KUL. W latach 2014–2016 była zastępcą Dyrektora Instytutu Prawa KUL, zaś w latach 2016–2019 – Dyrektorem Instytutu Prawa KUL. Od 2019 r. pełni funkcję Dyrektora Instytutu Nauk Prawnych KUL.

Jest członkiem Towarzystwa Naukowego Procesualistów Cywilnych (od 2013), Grupy Polskiej Stowarzyszenia Prawa Międzynarodowego – ILA (od 2017), Rady Naukowej Journal of Modern Science (od 2017), Komisji Prawniczej Oddziału PAN w Lublinie (od 2019) oraz redaktorem naczelnym Studiów Prawniczych KUL (od 2019).

Jest autorką blisko 150 publikacji naukowych, w tym monografii, komentarzy, leksykonów i artykułów.

UCHWAŁY I INNE WAŻNIEJSZE ORZECZENIA

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Prokuratora Generalnego we wniosku z 19 sierpnia 2020 r., PK IV Zpc 108.2020, zagadnienia prawnego:

„Czy określony w art. 119 k.c. zakaz skracania lub przedłużania terminów przedawnienia przez czynność prawną obejmuje również zakaz umawiania się przez strony w drodze czynności prawnej co do wymagalności roszczenia z terminowego zobowiązania o zapłatę, po tym jak stało się ono już wymagalne?”

podjął uchwałę:

Przewidziany w art. 119 k.c. zakaz zmiany terminu przedawnienia roszczenia przez czynność prawną nie stoi na przeszkodzie odroczeniu przez strony terminu spełnienia świadczenia, choćby roszczenie stało się już wymagalne; w takim przypadku przedawnienie biegnie na nowo z upływem odroczonego terminu.

(uchwała składu siedmiu sędziów z 22 października 2021 r., III CZP 78/20, T. Bielska-Sobkowicz, P. Grzegorzczak, A. Owczarek, A. Piotrowska, K. Strzelczyk, R. Trzaskowski, D. Zawistowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z 29 lipca 2020 r., V ACa 360/19, zagadnienia prawnego:

„Czy przy określaniu odpowiedzialności spadkobiercy na podstawie art. 998 § 1 k.c., należy mieć na względzie nadwyżkę przekraczającą war-

tość udziału spadkowego, który stanowi podstawę do obliczenia należnego uprawnionemu zachowku, tj. część spadku obliczoną na podstawie art. 931 § 1 k.c., czy nadwyżkę przekraczającą wartość zachowku spadkobiercy obciążonego zapisem, tj. część spadku obliczoną na podstawie ułamka uzyskanego na podstawie art. 991 § 1 k.c. (w obu przypadkach z uwzględnieniem art. 992 k.c.)?”

podjął uchwałę:

Podstawą do obliczenia należnego uprawnionemu zachowku (art. 998 § 1 k.c.) jest udział spadkowy, o którym mowa w art. 931 § 1 k.c., z uwzględnieniem zakresu podmiotowego wskazanego w art. 992 k.c. Uprawniony do zachowku powołany do dziedziczenia ponosi odpowiedzialność za zapisy zwykłe i polecenia tylko do wysokości nadwyżki przekraczającej wartość tego udziału spadkowego.

(uchwała z 8 września 2021 r., III CZP 7/21, J. Grela, T. Szanciło, K. Zaradkiewicz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z 25 sierpnia 2020 r., VI ACa 284/18, zagadnienia prawnego:

„Czy domniemanie zgodności wpisu hipoteki z rzeczywistym stanem prawnym, o którym mowa w art. 3 ust. 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, może być obalone wyłącznie w procesie o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym (art. 10 u.k.w.h.), czy też w każdym innym postępowaniu, jako przesłanka rozstrzygnięcia?”

podjął uchwałę:

Domniemanie zgodności wpisu z rzeczywistym stanem prawnym, o którym mowa w art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 2204 ze zm.), także w odniesieniu do wpisu hipoteki, może zostać wzruszone – jako przesłanka rozstrzygnięcia – w innej sprawie cywilnej niż sprawa o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym (art. 10 tej ustawy).

(uchwała z 8 września 2021 r., III CZP 28/21, J. Grela, T. Szanciło, K. Zaradkiewicz)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z 25 listopada 2019 r., XXIII Ga 268/19, zagadnienia prawnego:

„Czy roszczenie wynikające z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o terminach zapłaty w transakcjach handlowych (jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 118) przedawnia się w terminie określonym w art. 118 k.c., czy też w terminie przewidzianym dla świadczenia głównego?”

podjął uchwałę:

Termin przedawnienia roszczenia o rekompensatę za koszty odzyskiwania należności, opartego na art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych (poprzednio pod nazwą: ustawa o terminach zapłaty w transakcjach handlowych; jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 118), określa art. 118 k.c.

(uchwała z 30 września 2021 r., III CZP 37/20, A. Piotrowska, A. Owczarek, M. Szulc)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Toruniu postanowieniem z 19 lutego 2020 r., VIII Ca 525/19, zagadnienia prawnego:

„Czy wniesienie skargi kasacyjnej przez jedną ze stron postępowania skutkować powinno odrzuceniem zażalenia na orzeczenie sądu drugiej instancji, którego przedmiotem jest zwrot kosztów postępowania apelacyjnego, niezależnie od tego, która ze stron wniosła zażalenie?”

podjął uchwałę:

Wniesienie skargi kasacyjnej przez jedną ze stron (uczestnika postępowania) nie powoduje odrzucenia złożonego przez drugą stronę (innego uczestnika postępowania) zażalenia na postanowienie sądu drugiej instancji, którego przedmiotem jest zwrot kosztów postępowania apelacyjnego (art. 394² § 1¹ pkt 3 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.).

(uchwała z 30 września 2021 r., III CZP 50/20, A. Piotrowska, A. Owczarek, M. Szulc)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego Sąd Okręgowy w Toruniu postanowieniem z 28 maja 2020 r., VIII Cz 49/20, zagadnienia prawnego:

„1. Czy wniosek pełnomocnika z urzędu o zasądzenie na jego rzecz od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej stronie postępowania zawiera *implicitie* żądanie zasądzenia tych kosztów od strony przeciwnej przegrywającej sprawę, czy żądania takiego nie obejmuje?

a w przypadku pozytywnej odpowiedzi na pierwsze pytanie,

2. czy wynagrodzenie adwokata ustanowionego z urzędu, zasądzone na rzecz strony reprezentowanej przez tego pełnomocnika od strony przeciwnej podlega ustaleniu na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie z dnia 22 października 2015 r. (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.), czy na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu z dnia 3 października 2016 r. (jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 18)?”

podjął uchwałę:

Wniosek pełnomocnika z urzędu o zasądzenie na jego rzecz od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej nie zawiera *implicitie* żądania zasądzenia kosztów procesu na rzecz reprezentowanej przez niego strony – jako wygrywającej (art. 98 § 1 i 3 k.p.c.) – od strony przeciwnej.

(uchwała z 7 października 2021 r., III CZP 51/20, D. Dończyk, P. Grzegorzczak, M. Kocon)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie postanowieniem z 22 maja 2020 r., I Cz 6/20, zagadnienia prawnego:

„Czy w sytuacji złożenia wniosku o zawieszenie postępowania egzekucyjnego przez wierzyciela przed dniem 31 grudnia 2018 r. i wydania przez komornika sądowego postanowienia o umorzeniu postępowania egzekucyjnego na podstawie art. 823 k.p.c. po dniu 31 grudnia 2018 r. do

rozstrzygnięcia w zakresie kosztów postępowania egzekucyjnego znajdzie zastosowanie przepis art. 29 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych czy też przepis art. 49 ust 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji?"

podjął uchwałę:

Do rozstrzygnięcia o kosztach postępowania egzekucyjnego zawieszono na skutek wniosku wierzyciela przed dniem 31 grudnia 2018 r., którego umorzenie z mocy prawa zostało stwierdzone przez komornika sądowego postanowieniem wydanym po dniu 31 grudnia 2018 r., ma zastosowanie art. 49 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1309).

(uchwała z 7 października 2021 r., III CZP 52/20, D. Dończyk, P. Grzegorzczak, M. Kocon)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Krakowie postanowieniem z 21 maja 2020 r., I ACa 541/19, zagadnienia prawnego:

„Czy na podstawie przepisów kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu zażaleniowym, w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1496 r.), przysługuje zażalenie na postanowienia sądu drugiej instancji o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania?"

podjął uchwałę:

Na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające skargę o wznowienie postępowania nie przysługuje zażalenie.

(uchwała z 7 października 2021 r., III CZP 53/20, D. Dończyk, P. Grzegorzczak, M. Kocon)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Poznaniu postanowieniem z 11 lutego 2020 r., II Ca 679/19, zagadnienia prawnego:

„1. Czy w razie rozwiązania umowy pożyczki – będącej kredytem konsumenckim w rozumieniu ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim – na skutek wypowiedzenia dokonanego przez pożyczkodawcę w związku z zaległościami w spłacie pożyczki, świadczenie ujęte w umowie stanowiące wynagrodzenie z tytułu udzielenia pożyczki, do którego zapłaty na rzecz pożyczkodawcy zobowiązuje się pożyczkobiorca, określone jako »wynagrodzenie prowizyjne« bądź »prowizja«, jest pozaodsetkowym kosztem kredytu, który ulega obniżeniu i dostosowaniu do czasu obowiązywania umowy zgodnie z wzorem ustalonym w art. 36a ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim?

2. Czy w odniesieniu do umowy pożyczki, będącej umową o kredyt konsumencki w rozumieniu ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, świadczenie określone w niej jako »wynagrodzenie prowizyjne« bądź »prowizja« stanowiące wynagrodzenie z tytułu udzielenia pożyczki, do którego zapłaty na rzecz pożyczkodawcy zobowiązuje się pożyczkobiorca, jest świadczeniem głównym w rozumieniu art. 385¹ § 1 zdanie drugie k.c.?

3. Czy w sytuacji, gdy wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu ujętych w zawartej z konsumentem umowie pożyczki, będącej umową o kredyt konsumencki w rozumieniu ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, nie przekracza ich maksymalnego pułapu wyznaczonego w art. 36a tej ustawy, dopuszczalne jest badanie postanowień umowy przewidujących składniki pozaodsetkowych kosztów kredytu oraz ich wysokość z punktu widzenia niedozwolonych postanowień umownych, o których mowa w art. 385¹ § 1 k.c.?”

podjął uchwałę:

Okoliczność, że pozaodsetkowe koszty kredytu konsumenckiego nie przekraczają wysokości określonej w art. 36a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (obecnie tekst jedn. Dz.U. z 2019, poz. 1083 ze zm.), nie wyłącza oceny, czy postanowienia określające te koszty są niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.).

(uchwała z 26 października 2021 r., III CZP 42/20, K. Weitz, M. Szulc, R. Trzaskowski)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Szczecinie postanowieniem z 20 kwietnia 2020 r., X RCz 118/20, zagadnienia prawnego:

„Czy zażalenie złożone przez uczestnika postępowania przed doręczeniem odpisu uzasadnienia, o którego sporządzenie wnosił, to jest przed rozpoczęciem biegu terminu do jego złożenia, podlega odrzuceniu?”
podjął uchwałę:

Nie podlega odrzuceniu zażalenie wniesione przez uczestnika postępowania przed doręczeniem mu odpisu postanowienia z uzasadnieniem, o którego sporządzenie ten uczestnik wnosił.

(uchwała z 26 października 2021 r., III CZP 55/20, K. Weitz, M. Szulc, R. Trzaskowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Poznaniu postanowieniem z 14 stycznia 2020 r., II Ca 1140/19, zagadnienia prawnego:

„1. Czy w odniesieniu do umowy pożyczki, będącej umową o kredyt konsumencki w rozumieniu ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, świadczenie określone w niej jako »wynagrodzenie prowizyjne« bądź »prowizja« stanowiące wynagrodzenie z tytułu udzielenia pożyczki, do którego zapłaty na rzecz pożyczkodawcy zobowiązuje się pożyczkobiorca, jest świadczeniem głównym w rozumieniu art. 385¹ § 1 zdanie drugie k.c.?”

2. Czy w sytuacji, gdy wysokość tzw. pozaodsetkowych kosztów kredytu ujętych w zawartej z konsumentem umowie pożyczki, będącej umową o kredyt konsumencki w rozumieniu ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, nie przekracza ich maksymalnego pułapu wyznaczonego w art. 36a tej ustawy, a więc w sytuacji, gdy wysokość tych kosztów zgodna jest z ustawą, dopuszczalne jest badanie postanowień umowy przewidujących składniki pozaodsetkowych kosztów kredytu oraz ich wysokość z punktu widzenia niedozwolonych postanowień umownych, o których mowa w art. 385¹ § 1 k.c.?”

podjął uchwałę:

1. Wynagrodzenie prowizyjne (prowizja), stanowiące wynagrodzenie z tytułu udzielenia pożyczki, przewidziane w umowie pożyczki, do której mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 1083 ze zm.), nie jest świadczeniem głównym w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.

2. Okoliczność, że pozaodsetkowe koszty kredytu konsumenckiego nie przekraczają wysokości określonej w art. 36a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, nie wyłącza oceny, czy postanowienia określające te koszty są niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.).

(uchwała z 27 października 2021 r., III CZP 43/20, T. Bielska-Sobkowicz, A. Owczarek, W. Pawlak)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z 30 lipca 2020 r., XXIII Ga 597/19, zagadnienia prawnego:

„Czy dokonana wykładnia prawa w sprawie, w której powód dochodził zwrotu spełnionego świadczenia od ubezpieczyciela jest objęta mocą wiążącą wyroku (art. 365 § 1 k.p.c.) w innej sprawie pomiędzy tymi samymi podmiotami, w tym samym stanie faktycznym i prawnym o dalszą część rozdrobnionego świadczenia?”

podjął uchwałę:

Wykładnia prawa, która legła u podstaw rozstrzygnięcia w zakończonej prawomocnie sprawie, w której powód dochodził części świadczenia, nie jest objęta mocą wiążącą wyroku – w rozumieniu art. 365 § 1 k.p.c. – w innej sprawie o dalszą część tego świadczenia, pomiędzy tymi samymi stronami, w tym samym stanie faktycznym i prawnym, jeśli jest rażąco sprzeczna z prawem.

(uchwała z 27 października 2021 r., III CZP 109/20, T. Bielska-Sobkowicz, A. Owczarek, W. Pawlak)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Gliwicach postanowieniem z 28 maja 2020 r., X Ga 646/19, zagadnienia prawnego:

„Czy po wydaniu przez sąd rejestrowy prawomocnego postanowienia o wpisie do rejestru kuratora ustanowionego w trybie art 603 § 1 k.p.c. w związku z art 42 § 1 k.c. cofnięcie zgody kuratora na pełnienie tej funkcji stanowi ważny powód do zwolnienia go z funkcji kuratora ustanowionego dla osoby prawnej przez sąd rejestrowy?”

podjął uchwałę:

Powołanie osoby fizycznej na funkcję kuratora wbrew jej woli może stanowić ważny powód do zwolnienia jej z tej funkcji (art. 169 § 1 w związku z art. 178 § 2 k.r.o.).

(uchwała z 27 października 2021 r., III CZP 54/20, T. Bielska-Sobkowicz, A. Owczarek, W. Pawlak)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z 12 marca 2020 r., V Ca 2815/19, zagadnienia prawnego:

„1. Czy w przypadku zbycia wierzytelności bankowej zabezpieczonej hipoteką brak pisemnej zgody właściciela nieruchomości na przeniesienie hipoteki stanowi przeszkodę do dokonania wpisu w rozumieniu art. 626⁹ k.p.c. w sytuacji, gdy umowa zbycia wierzytelności bankowej zabezpieczonej hipoteką została zawarta przed dniem 7 marca 2019 r., zaś wniosek o ujawnienie przeniesienia hipoteki został złożony po tej dacie,

w przypadku odpowiedzi przeczącej na pytanie pierwsze,

2. czy w postępowaniu wieczystoksięgowym dopuszczalne jest obalenie domniemania zgodności wpisu z rzeczywistym stanem prawnym w odniesieniu do wpisu o charakterze konstytutywnym?”

podjął uchwałę:

W stanie prawnym obowiązującym przed zmianą art. 95 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, dokonanej ustawą z dnia 17 stycznia 2019 r. o zmianie ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej re-

strukturyzacji oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2019 r., poz. 326), ujawnienie w księdze wieczystej przeniesienia hipoteki w związku ze zbyciem wierzytelności bankowej wymagało zgody właściciela nieruchomości tylko wtedy, gdy przewidziano ją w oświadczeniu o ustanowieniu hipoteki.

(uchwała z 27 października 2021 r., III CZP 56/20, T. Bielska-Sobkowicz, A. Owczarek, W. Pawlak)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z 20 maja 2020 r., V ACz 303/20, zagadnienia prawnego:

„1. Czy zarządzenie o zwrocie pozwu wydane na podstawie art. 130^{1a} k.p.c. podlega doręczeniu stronie, nawet jeśli jest ona reprezentowana przez pełnomocnika procesowego;

2. czy wydanie zarządzenia o zwrocie pozwu na podstawie art. 130^{1a} k.p.c. ze wskazaniem braków stanowiących podstawę zwrotu zgodnie z § 2 tego przepisu powoduje, że termin do złożenia zażalenia na to zarządzenie biegnie od dnia jego doręczenia?”

podjął uchwałę:

Zarządzenie o zwrocie pozwu wniesionego przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej, wydane na podstawie art. 130^{1a} § 1 i 2 k.p.c., doręcza się tym podmiotom; termin do wniesienia zażalenia na to zarządzenie biegnie od dnia jego doręczenia z uzasadnieniem sporządzonym na żądanie, o którym mowa w art. 357 § 2¹ w związku z art. 362 k.p.c.

(uchwała z 29 października 2021 r., III CZP 60/20, G. Misiurek, M. Koba, K. Strzelczyk)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Rejonowy w Koninie postanowieniem z 27 lutego 2020 r., III Nsm 1082/19, zagadnienia prawnego:

„Czy w aktualnym stanie prawnym, po zmianach wprowadzonych ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2019 r., poz. 1469, umorzenie postępowania w sytuacji, gdy cofnięte zostało zażalenie na postanowienie rozpoznawane w ramach tzw. zażalenia poziomego, a więc przez inny skład sądu pierwszej instancji, następuje w składzie trzech sędziów, czy też w składzie jednego sędziego?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z 28 października 2021 r., III CZP 57/20, D. Zawistowski, P. Grzegorzczak, M. Romańska)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu postanowieniem z 9 czerwca 2020 r., II Ca 1052/19, zagadnienia prawnego:

„1. Czy umowa ubezpieczenia na życie zawarta z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, w której elementem dominującym jest część inwestycyjna jest ważna także wtedy, gdy element ochronny ubezpieczenia dający gwarancję określonego przysporzenia na wypadek zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego może zostać oceniony jako nieistotny;

2. czy fakt, iż toczyło się już postępowanie, w którym uznano za abuzywne niektóre z postanowień umowy ubezpieczenia z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (tj. wyłącznie w zakresie tzw. opłaty likwidacyjnej) ma znaczenie dla innego toczącego się postępowania z udziałem tych samych stron, w którym dla uwzględnienia roszczenia zapłaty decydujące znaczenie ma uprzednia ocena ważności lub nieważności umowy (art. 365 § 1 k.p.c. w związku z art. 366 k.p.c.)?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z 29 października 2021 r., III CZP 64/20, G. Misiurek, M. Koba, K. Strzelczyk)

1. Roszczenie o wypłatę przez ubezpieczyciela sumy ubezpieczenia z tytułu śmierci ubezpieczonego, objętego umową ubezpieczenia na życie zawartą przez bank na cudzy rachunek (*bancassurance*), przysługuje uprawnionemu do otrzymania sumy ubezpieczenia, wskazanemu zgodnie z art. 831 § 1 k.c.

2. Spadkobiercy ubezpieczonego, będący dłużnikami ubezpieczającego banku, mają interes prawny w żądaniu ustalenia, że w związku z wystąpieniem zdarzenia objętego ubezpieczeniem, bankowi przysługuje roszczenie wobec ubezpieczyciela (art. 189 k.p.c.).

(wyrok z 9 września 2021 r., V CSKP 47/21, P. Grzegorzcyk, M. Koba, W. Pawlak)

*

1. Roszczenie o zwrot nienależnej opłaty, o której mowa w art. 47f ustawy z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody (jedn. tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 99, poz. 1079, obecnie uchylona) ustalonej w związku z prowadzeniem działalności deweloperskiej, nie jest roszczeniem związanym z działalnością gospodarczą w rozumieniu art. 118 k.c.

2. Zaskarżenie do sądu ostatecznej decyzji administracyjnej, z której wynika uprawnienie do domagania się zwrotu opłaty uiszczonej nienależnie na podstawie uprzednio wydanej decyzji administracyjnej, uchylonej na skutek wniesienia odwołania, nie rzuca na wymagalność roszczenia restytucyjnego opartego na art. 410 § 2 k.c. i rozpoczęcie biegu jego przedawnienia.

(wyrok z 9 września 2021 r., I CSKP 78/21, P. Grzegorzcyk, M. Koba, W. Pawlak)

*

1. Jeżeli w przypadku wielostronnej czynności prawnej oświadczenie jednej ze stron jest nieważne ze względu na niezachowanie reguł reprezentacji, czynność może pozostać w mocy w pozostałej części na podstawie art. 58 § 3 k.c. stosowanego na zasadzie analogii.

2. W granicach swobody umów możliwe jest zawieranie umów gwarancyjnych także poza przypadkami wyraźnie przewidzianymi przez ustawodawcę.

(wyrok z 17 września 2021 r., V CSKP 166/21, B. Janiszewska, M. Krajewski, J. Widło)

*

Jeżeli do podjęcia uchwały wspólnoty mieszkaniowej został przewidziany tryb mieszany, to niezależnie, czy na zebraniu jej członków za uchwałą głosowała większość właścicieli, liczona zgodnie z art. 23 ust. 2 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali, czy mniejszość, wszyscy właściciele lokali powinni zostać powiadomieni na piśmie o treści uchwały i dla każdego z nich termin do zaskarżenia uchwały (art. 25 ust. 1a u.w.l.) rozpoczyna bieg od tego powiadomienia.

(wyrok z 1 października 2021 r., II CSKP 153/21, J. Misztal-Konecka, B. Janiszewska, T. Szanciło)

*

W sprawach dotyczących przyjęcia osoby chorej psychicznie do szpitala psychiatrycznego osoba ta nie może być reprezentowana przez jej przedstawiciela ustawowego, który na podstawie art. 46 ust. 1 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego jest uczestnikiem tego postępowania.

(postanowienie z 21 października 2021 r., I CSKP 465/21, M. Łochowski, J. Widło, M. Krajewski)

*

1. Udzielenie jednemu z konsorcjantów pełnomocnictwa do przyjęcia od kontrahenta świadczenia pieniężnego w imieniu pozostałych konsorcjantów nie uchyla skutków podzielności świadczenia pieniężnego określonych w art. 379 § 1 zdanie pierwsze k.c.

2. Prawo odstąpienia od umowy wzajemnej ogranicza się do niespełnionej części świadczenia strony pozostającej w zwłoce (art. 491

§ 2 k.c.), jeżeli spełniona przez tę stronę część świadczenia zaspokaja godne ochrony interesy drugiej strony i jednocześnie ze świadczenia drugiej strony da się wyodrębnić odpowiednik części świadczenia, która została spełniona przez stronę pozostającą w zwłoce.

3. Syndyk masy upadłości jest uprawniony do ściągnięcia od dłużnika wierzytelności przeniesionej przez upadłego w celu zabezpieczenia innej wierzytelności (art. 308 w związku z art. 331, art. 70¹ zdanie drugie i art. 336 ust. 2 Prawa upadłościowego).

4. Przepis art. 93 Prawa upadłościowego nie ma zastosowania, jeżeli upadły stał się dłużnikiem wierzyciela po ogłoszeniu upadłości.

(wyrok z 28 października 2021 r., IV CSKP 48/21, P. Grzegorzcyk, M. Romańska, D. Zawistowski)

*

Pod rządami art. 128 k.c. rolnicza spółdzielnia produkcyjna mogła samoistnie posiadać grunt państwowy.

(postanowienie z 28 października 2021 r., II CSKP 67/21, P. Grzegorzcyk, M. Romańska, D. Zawistowski)

OMÓWIENIA GLOS I INNYCH KOMENTARZY DO ORZECZEŃ

W razie zniesienia odrębnej własności lokalu obciążonego hipoteką, hipoteka obciąża nieruchomości, w której skład wchodzi lokal będący wcześniej przedmiotem odrębnej własności.

(uchwała z 8 grudnia 2017 r., III CZP 77/17, J. Frąckowiak, K. Strzelczyk, K. Zawada, OSNC 2018, nr 12, poz. 113; OSP 2021, nr 9, poz. 68; BSN 2017, nr 12, s. 6)

Glosa

Tomasza Justyńskiego, Orzecznictwo Sądów Polskich 2021, nr 9, poz. 68

Glosa ma charakter krytyczny.

Autor zarzucił, że w komentowanej uchwale Sąd Najwyższy skupił swą uwagę na skutkach sądowego zniesienia odrębnej własności lokalu, a nie rozważył, czy w przypadku lokalu obciążonego hipoteką zniesienie to jest w ogóle dopuszczalne.

Komentator dostrzegł, że stan faktyczny sprawy powoduje wielopoziomową konstrukcję rozważań. Pierwsza warstwa tego zagadnienia jest dość oczywista i dotyczy zniesienia odrębnej własności lokalu, jednak na drugim poziomie pojawiła się równie ważne zagadnienie zniesienia współwłasności gruntu zabudowanego budynkiem ze znajdującym się w nim wyodrębnionym lokalem, co jest niedopuszczalne ze względu na zakaz wynikający z art. 3 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własność-

ci lokali (Dz.U. z 2020 r. poz. 1910 ze zm.). Należy także mieć na względzie zasadę, że jak długo trwa odrębna własność lokalu, tak długo związana z nią współwłasność nieruchomości gruntowej ma charakter przymusowy. W sprawie wystąpił także poziom trzeciej, gdyż lokal stanowiący odrębną własność obciążony był prawem rzeczowym osoby w postępowaniu nieuczestniczącej (hipoteką).

Sąd orzekający w sprawie zniósł najpierw odrębną własność lokalu, co umożliwiło później zniesienie współwłasności gruntu. Następnie sąd przystąpił do „odtworzenia” hipoteki, a ta – zgodnie z zasadą „nie ma przedmiotu, nie ma prawa do niego” – wygasła w momencie zniesienia nieruchomości lokalowej. W ten sposób powstał problem jej „nowego” kształtu i w tym zakresie Sąd Najwyższy powiązał hipotekę „z przedmiotem”, nie zaś „z osobą” dłużnika. Obciążył więc hipoteką tę, z dwóch utworzonych z podziału nieruchomości, na której znajduje się lokal.

Autor zauważył, że w prawie polskim brak ustawowej regulacji zagadnienia istnienia oraz kształtu hipoteki po arbitralnym zniesieniu odrębnej własności lokalu przez jego właściciela będącego jedynie współwłaścicielem gruntu. Sąd Najwyższy uznał, że w tym zakresie występuje luka w prawie, którą spróbował wypełnić poprzez zastosowanie *per analogiam* art. 22 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz.U. z 2019 r., poz. 220). W ocenie glosatora, konstatacja ta jest nietrafna, gdyż *de lege lata* we wskazanym zakresie nie występuje luka w prawie. Brak regulacji prawnej nie jest przeoczeniem ustawodawcy, lecz jego celowym i przemyślanym zabiegiem. Ustawodawca nie dostrzegł bowiem zasługującego na ochronę interesu właściciela nieruchomości lokalowej. Z tego względu brak jest również podobieństwa sytuacyjnego warunkującego dopuszczalność stosowania w tym zakresie analogii w prawie.

W konkluzji komentator wskazał, że ze względu na potrzebę ochrony nienaruszalnych praw osoby trzeciej posiadającej silne uprawnienie wynikające z prawa rzeczowego (hipotekę), obecnie takie zniesienie współwłasności bezwzględnie wymaga zgody wierzyciela hipotecznego.

Biorąc te wszystkie rozważania pod uwagę, komentator zaproponował inną tezę uchwały: „Niedopuszczalne jest zniesienie przez sąd odrębnej własności lokalu, na którym ciąży hipoteka, bez zgody wierzyciela hipotecznego”, która – w jego ocenie – zabezpiecza interes wierzyciela

hipotecznego, pozostając jednocześnie w zgodzie z czytelną i w pełni racjonalną wolą ustawodawcy.

E.K.

*

Wyrażona w absolutorium akceptacja całokształtu znanej i ujawnionej współnikom działalności członka organu w rozpatrywanym roku obrotowym, jest równoznaczna z wyłączeniem dochodzenia przez spółkę względem niego roszczeń odszkodowawczych w tym zakresie, chyba że uchwała o udzieleniu absolutorium została powzięta na podstawie nieprawdziwych lub niepełnych informacji, co nie pozwoliło współnikom na dokonanie właściwej oceny działalności piastuna.

(wyrok z 17 kwietnia 2019 r., II CSK 295/18, M. Kocon, W. Pawlak, R. Trzaskowski, Glosa 2019, nr 4, s. 14)

Glosa

Edyty Hadrowicz, Monitor Prawniczy 2021, nr 15, s. 819

Autorka wskazała, że glosowany wyrok Sądu Najwyższego dotyczy istotnego dla osób piastujących funkcje w organach spółek kapitałowych zagadnienia prawnego, jakim jest określenie charakteru prawnego uchwały o udzieleniu absolutorium członkowi zarządu dla przypisania mu odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną spółce na skutek wykonywania czynności zarządczych. W doktrynie prawa sporne jest, jakie skutki wywołuje uchwała absolutoryjna.

Wyrażone w komentowanym wyroku stanowisko o wyłączającym skutku udzielenia absolutorium dla możliwości przypisania członkowi zarządu spółki odpowiedzialności za szkodę jej wyrządzoną przez członka zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością nawiązuje do dominującego zarówno w doktrynie, jak i orzecznictwie stanowiska dotyczącego określania wpływu absolutorium na zakres odpowiedzialności piastuna organu, o którym statuuje przepis art. 293 § 1 k.s.h. Zdaniem autorki, pogląd taki zasługuje na aprobatę.

Należy również zgodzić się ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, że opowiedzenie się za przyjęciem tezy o zwalniającym skutku absolutorium, jest skuteczne jedynie w takim zakresie, w jakim działania piastu-

nów zostały przedstawione na zwyczajnym zgromadzeniu wspólników. Udzielenie absolutorium członkowi organu stanowi, co do zasady, okoliczność zwalniającą z odpowiedzialności na podstawie art. 293 § 1 k.s.h., pod warunkiem, że fakty stanowiące ewentualnie podstawę tej odpowiedzialności były znane w dniu udzielania absolutorium, a więc że absolutorium zostało udzielone na podstawie rzetelnych informacji.

Zdaniem autorki, jednoznaczne określenie skutków prawnych udzielenia absolutorium przez Sąd Najwyższy powinno przyczynić się do większej pewności w obrocie prawnym. Przyjęcie bowiem poglądu, że udzielenie absolutorium jest prawnie relewantne, prowadzi do akceptacji stanowiska, że analizowana instytucja faktycznie jest konstrukcją użyteczną dla praktyki obrotu gospodarczego oraz ma charakter rozwiązań konkretnych wyrażających się poprzez bezpośrednie łączenie udzielenia absolutorium z problematyką odpowiedzialności odszkodowawczej członków zarządu, o jakiej mowa w art. 293 k.s.h.

Należy przyjąć, że uchwała o udzieleniu absolutorium członkowi zarządu jest jednostronnym zobowiązaniem spółki, wyrażonym uchwałą kolektywnego organu osoby prawnej ze skutkami cywilnoprawnymi, uwolnienia od odpowiedzialności piastunów w zakresie udzielonego im pokwitowania. Spółka poprzez zgromadzenie wspólników nie zrzuca się roszczenia, ale zrzuca się kompetencji do sądowego dochodzenia ewentualnych roszczeń odszkodowawczych, względem piastuna jej organu – z zastrzeżeniem kilku sytuacji. Po pierwsze gdy przepisy prawa *expressis verbis* wyłączają możliwość powołania się na absolutorium, po drugie gdy ustawa przewiduje zakaz zwolnienia od odpowiedzialności i po trzecie gdy absolutorium zostało udzielone na podstawie nieprawdziwych, niepełnych informacji. Uchwała absolutoryjna nie ma charakteru bezwzględnie wiążącego organy spółki. Wyraża jednak interes prawny właściciela i jego wolę. W sytuacji zatem, w której na jaw wyjdzie, że absolutorium zostało udzielone bez istotnych informacji dotyczących działalności zarządu, wówczas spółka uprawniona jest wystąpić przeciwko członkowi zarządu z powództwem o odszkodowanie za szkodę jej wyrażoną.

R.N.

teza oficjalna

Małżonek dłużnika osobistego jest – na podstawie art. 41 k.r.o. – dłużnikiem ponoszącym wobec wierzyciela odpowiedzialność ograniczoną do składników majątku wspólnego małżonków.

teza opublikowana w „Glosie”

Małżonek dłużnika, na podstawie art. 41 § 1 k.r.o., jest także dłużnikiem (a jego dług polega na konieczności znoszenia prowadzonej egzekucji), choć jego odpowiedzialność jest ograniczona do majątku wspólnego małżonków. W przypadku braku istnienia dokumentu, przy pomocy którego wierzyciel mógłby wykazać zgodę drugiego małżonka na zaciągnięcie zobowiązania, nie jest on w stanie przeprowadzić „uproszczonego postępowania o nadanie klauzuli wykonalności także przeciwko małżonkowi dłużnika”, a zatem w razie braku skuteczności egzekucji skierowanej w stosunku do majątku odrębnego małżonka nie byłby on w stanie uzyskać zaspokojenia swej wierzytelności.

(uchwała z 8 listopada 2019 r., III CZP 36/19, J. Gudowski, M. Romańska, K. Tyczka-Rote, OSNC 2020, nr 10, poz. 82; BSN 2019, nr 11–12, s. 11; Glosa 2021, nr 3, s. 65; Palestra 2020, nr 4, s. 103)

Glosa

Jana Kluzy, Glosa 2021, nr 3, s. 72

Glosa jest w części aprobująca.

Dotyczy ona uchwały Sądu Najwyższego rozstrzygającej zagadnienie prawne związane z odpowiedzialnością za zobowiązania zaciągane przez małżonka za jego zgodą (art. 41 § 1 k.r.o.). Stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w sentencji glosowanej uchwały, co do zasady, glosator uznał za prawidłowe, jednak krytycznie odniósł się do jej uzasadnienia, w którym wskazano, że małżonek ten jest dłużnikiem osobistym ponoszącym odpowiedzialność za własne zobowiązanie. W takim przypadku małżonek pozostaje jedynie dłużnikiem egzekwowanym, nawet w sytuacji wytoczenia przeciwko niemu powództwa o zapłatę.

Glosator uznał, że przedstawiona Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia kwestia ma niewątpliwie istotne znaczenie i sprowadza się do tego, czy wierzycielowi jednego z małżonków w celu zaspokojenia się z majątku wspólnego służy powództwo przeciwko drugiemu z małżonków, czy też może jedynie uzyskać tytuł wykonawczy przeciwko temu małżonkowi na podstawie art. 787 k.p.c.

Autor glosy podkreślił, że nie jest jednak trafne stanowisko Sądu Najwyższego w tym zakresie, w którym stwierdził, że małżonek wyrażający zgodę staje się dłużnikiem w znaczeniu materialnym. Małżonek dłużnika nie jest ani stroną umowy pomiędzy małżonkiem i wierzycielem, ani też w niej nie uczestniczy. Konsekwencją wyrażenia zgody przez małżonka jest jedynie obowiązek znoszenia egzekucji skierowanej do majątku wspólnego, co nie czyni z tego małżonka dłużnika w znaczeniu materialnym, mimo uzyskania przeciwko niemu klauzuli wykonalności na podstawie art. 787 k.p.c.

Podsumowując, glosator stwierdził, że nie wywołuje wątpliwości okoliczność, iż wierzycielowi małżonka przysługuje możliwość wytoczenia powództwa przeciwko małżonkowi, który wyraził zgodę na dokonanie czynności będącej źródłem zobowiązania i w tym zakresie uzyskanie klauzuli wykonalności w trybie z art. 787 k.p.c. nie jest wyłączną drogą uzyskania tytułu przeciwko temu małżonkowi. Nie zmienia to jednak faktu, że małżonka takiego nie można uznać za dłużnika w rozumieniu materialnym. W tym zakresie stanowisko Sądu Najwyższego, co podkreślił glosator, nie zasługuje na uwzględnienie. Autor glosy wyraził pogląd, wedle którego nie można podzielić stanowiska, że małżonek wyrażający zgodę na podstawie art. 41 § 1 k.r.o. zaciąga swoje zobowiązanie, gdyż jego jedynym obowiązkiem jest obowiązek znoszenia egzekucji z majątku wspólnego, a nie obowiązek świadczenia. Zgoda małżonka, jak przyznał glosator, jest jedynie oświadczeniem woli, którego treścią jest zaakceptowanie faktu dokonania tej czynności i nie czyni z małżonka strony tej czynności, a w konsekwencji nie czyni z niego dłużnika. W efekcie glosator stwierdził, że stanowisko Sądu Najwyższego, w tym zakresie, nie może być uznane za prawidłowe.

P.G.

Obligatariuszowi przysługuje legitymacja do dochodzenia od dłużnika rzeczowego zaspokojenia z nieruchomości obciążonej hipoteką zabezpieczającą roszczenia z obligacji wyemitowanych na podstawie ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o obligacjach (jedn. tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 120, poz. 1300 ze zm.).

(uchwała z 27 lutego 2020 r. III CZP 55/19, R. Trzaskowski, M. Koba, K. Pietrzykowski, OSNC 2020, nr 10, poz. 86; BSN 2020, nr 2, s. 6; R.Pr., Zeszyty Naukowe 2020, nr 2, s. 234; M.Pr.Bank 2020, nr 10, s. 41; MoP 2020, nr 8, s. 387)

Glosa

Michała Kućki, Polski Proces Cywilny 2021, nr 3, s. 424

Glosa ma charakter częściowo aprobujący.

Komentator wskazał, że argumenty literalne wskazane przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu na poparcie tezy o tym, że administratorowi nie przysługuje hipoteka, nie są przekonujące. Według autora administrator hipoteki wykonuje prawa i obowiązki wierzyciela hipotecznego we własnym imieniu, lecz na rachunek obligatariuszy (art. 31 ust. 4 zdanie pierwsze ustawy o obligacjach z 2015 r.), co uprawnia do traktowania go jako osoby uprawnionej do hipoteki.

Według autora glosy, Sąd Najwyższy uniknął także odpowiedzi na pytanie o to, czy prawomocność rozstrzygnięcia wydanego w sprawie z powództwa administratora przeciwko emitentowi (właścicielowi nieruchomości obciążonej) jest rozszerzona względem samego obligatariusza. Jak zauważył autor, według Sądu Najwyższego to jest inna kwestia niż odpowiedź na pytanie o równoległą legitymację obligatariusza, ponieważ nikt nie ma wątpliwości, że obligatariusz może samodzielnie pozwać emitenta. Pojawia się jednak pytanie, czy po uzyskaniu przez obligatariusza tytułu wykonawczego względem emitenta (będącego zarazem właścicielem nieruchomości obciążonej hipoteką) do zaspokojenia wierzytelności hipotecznej niezbędny jest udział administratora i w razie odpowiedzi pozytywnej, czy oznacza to, że administrator hipoteki powinien uzyskać odrębny tytuł wykonawczy względem emitenta (jako właściciela nieruchomości obciążonej hipoteką).

Z powyższego wynika, zdaniem autora, że pytanie, na które odpowiedział Sąd Najwyższy, było w zasadzie pytaniem nie na temat w świetle sprawy zawisłej przed sądami powszechnymi. Należało bowiem wyłącznie ustalić, czy obligatariusz może bez udziału administratora zaspokoić swoją wierzytelność z pierwszeństwem przed wierzycielami emitenta będącego właścicielem nieruchomości obciążonej hipoteką.

Trafne są jednak, zdaniem komentatora, spostrzeżenia Sądu Najwyższego co do konfliktu interesów i niejawności umowy powołującej administratora. Nie ma jednak wątpliwości, że nie jest możliwe nałożenie na obligatariusza obowiązku zapłaty za dochodzenie zaspokojenia jego wierzytelności z przedmiotu hipoteki. Oznaczałoby to, że emitent i administrator kształtują obowiązki osoby trzeciej (obligatariusza) bez jego woli, wiedzy i zgody, co wykraczałoby poza dopuszczalny zakres kształtowania stosunków zobowiązaniowych (art. 353¹ k.c.)

Sąd Najwyższy w ocenie autora prawidłowo zdiagnozował konflikty i napięcia między obligatariuszami a administratorem hipoteki, których niestety ustawa o obligacjach z 2015 r. wcale nie rozwiązała. Legitymacja obligatariusza jest bowiem niewątpliwa, gdy dochodzi on swojej wierzytelności względem emitenta. Jeśli przedmiot hipoteki należy do emitenta, to obligatariusz będzie mógł uzyskać zaspokojenie z przedmiotu hipoteki z pierwszeństwem przed wierzycielami osobistymi emitenta, bez koniecznego udziału administratora. Autor zauważył jednak, że legitymacja obligatariusza wobec właściciela nieruchomości obciążonej hipoteką niebędącego emitentem jest jednak wątpliwa.

P.R.

*

O ruchu pojazdu mechanicznego w rozumieniu art. 435 § 1 w związku z art. 436 § 1 k.c. decyduje włączenie silnika również wtedy, gdy w chwili wypadku pojazd nie spełniał funkcji komunikacyjnej, ale wykonywał pracę z wykorzystaniem zamontowanego na nim narzędzia specjalistycznego.

(wyrok z 4 września 2020 r., II CSK 749/18, A. Piotrowska, P. Grzegorzczak, K. Pietrzykowski, OSP 2021, nr 9, poz. 69)

Glosa

Jakuba Oleszczaka, Orzecznictwo Sądów Polskich 2021, nr 9, poz. 69

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor wskazał, że problem odpowiedzialności z art. 436 k.c. oraz art. 34 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych za szkody wyrządzone przez pojazd specjalistyczny (maszynę nabudowaną na pojeździe) był niejednokrotnie podejmowany w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Wielokrotnie dochodziło do sporów koncentrujących się na pytaniu, na podstawie jakich przepisów można dochodzić roszczeń odszkodowawczych związanych ze szkodą wyrządzoną przez takie pojazdy jak: dźwigi, betoniarki czy kombajny rolnicze. W dawniejszych orzeczeniach Sąd Najwyższy nie miał wątpliwości, że za takie szkody odpowiada posiadacz samoistny pojazdu na podstawie art. 436 k.c. oraz ubezpieczyciel w ramach obowiązkowego ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów.

Komentator wyjaśnił, że jednolita linia orzecznicza w tym zakresie została zachwiana wskutek wyroku Trybunału Sprawiedliwości w sprawie Rodrigues de Andrade, w którym Trybunał Sprawiedliwości orzekł, że pojazd niewykonujący w chwili wypadku funkcji transportowej, tylko służący jako narzędzie pracy, nie jest objęty zakresem pierwszej dyrektywy ubezpieczeniowej. W wyniku wydania przywołanego orzeczenia, Sąd Najwyższy w wyroku z 18 września 2019 r. ograniczył pojęcie ruchu pojazdu jedynie do sytuacji, w których wykonuje on funkcję transportową. Natomiast w głosowanym orzeczeniu Sąd Najwyższy wrócił do poprzedniej linii orzeczniczej, przewidującej szerokie rozumienie ruchu pojazdu.

Komentator w pełni zaaprobował kierunek rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego, który w uzasadnieniu poczynił szersze rozważania dotyczące przedmiotowego problemu. W głosowanym orzeczeniu trafnie – jego zdaniem – Sąd Najwyższy odciął się od wskazanych poglądów doktryny i orzecznictwa.

Glosator uznał bowiem, że polskie sądy nie muszą zawęzić interpretacji pojęcia ruchu pojazdu mechanicznego, ani tym bardziej ruchu mechanicznego środka komunikacji z art. 436 k.c. W ocenie autora, Sąd Najwyż-

szy trafnie wskazał, że za przyjętym poglądem przemawia cel unijnych dyrektyw ubezpieczeniowych, którym jest w pierwszej kolejności ochrona poszkodowanych.

W konkluzji autor podkreślili, że stanowisko, zgodnie z którym za szkodę wyrządzoną przez działanie urządzenia czy systemu zainstalowanego w pojeździe odpowiada samoistny lub zależny posiadacz pojazdu zgodnie z art. 436 k.c. oraz ubezpieczyciel w myśl art. 34 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, nie wyklucza pociągnięcia do odpowiedzialności także innych podmiotów, jak choćby producentów instalowanych w pojazdach urządzeń, które spowodowały szkodę. Ich odpowiedzialność może opierać się na zasadach ogólnych lub na przepisach o odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez produkt niebezpieczny.

An.T.

ZAGADNIENIA PRAWNE PRZEDSTAWIONE DO ROZSTRZYgniĘCIA

III CZP 52/21

„Czy kwota objęta przewidzianym w art. 56 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (jedn. tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 1896) pisemnym poleceniem bankowi przez posiadacza rachunku oszczędnościowego, rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego lub rachunku terminowej lokaty oszczędnościowej dokonania – po swojej śmierci – wypłaty z rachunku wskazanym przez siebie osobom: małżonkowi, wstępnym, zstępnym lub rodzeństwu określonej kwoty pieniężnej (dyspozycja wkładem na wypadek śmierci) podlega zaliczeniu na schedę spadkową w rozumieniu art. 1039 § 1 k.c.?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 2 lipca 2021 r., II Ca 503/20, M. Miczke, A. Śliwa, T. Żak)

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, to czy dyspozycja wkładem na wypadek śmierci uregulowana w art. 56 ust. 1 Prawa bankowego należy do czynności prawnych o charakterze darmym w rozumieniu art. 1039 § 1 k.c. rodzi wątpliwości interpretacyjne. Również dotychczasowe orzecznictwo, jak i doktryna nie dają podstaw do usunięcia poważnych wątpliwości prawnych w tym zakresie. Sąd drugiej instancji dostrzegł dwa stanowiska.

W tym kontekście Sąd Apelacyjny powołał postanowienie Sądu Najwyższego z 27 września 2017 r., V CSK 50/17 (OSNC-ZD 2018, nr D, poz. 54), w którym uznano, że dyspozycja przez spadkodawcę wkładem zgromadzonym na rachunku bankowym na rzecz określonych osób na

wypadek śmierci (art. 56 ust. 1 Prawa bankowego) należy do czynności prawnych o charakterze darmym w rozumieniu art. 1039 § 1 k.c. Jednakże powyższe orzeczenie spotkało się zarówno z aprobatą, jak i z krytyką w piśmiennictwie.

Sąd Apelacyjny wskazał na pogląd, że dyspozycja wkładem oszczędnościowym na wypadek śmierci jest formą rozrządzenia majątkowego na wypadek śmierci i dlatego, z natury rzeczy, nie można jej traktować – w sensie formalnym – jako darowizny. W związku z tym do wypłat z tytułu dyspozycji nie można stosować m.in. art. 1039 k.c. Można też uznać, że dokonanie dyspozycji wkładem, którego wartość jest wyłączona ze spadku, oznacza zwolnienie uzyskanej w ten sposób kwoty od obowiązku zaliczenia na schedę spadkową.

J.B.

*

III CZP 53/21

„Czy na etapie wydawania orzeczenia w sprawie o przymusowe odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej w trybie przepisu art. 598⁶ k.p.c. możliwe jest badanie przez sąd celowości realizacji orzeczenia o odebraniu osoby z perspektywy zasady ochrony dobra dziecka?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Opolu z 6 kwietnia 2021 r., II Cz 457/20, G. Kowolik, J. Papka, R. Suhs)

W ocenie Sądu Okręgowego, przepisy kodeksu postępowania cywilnego, a także dotychczasowe orzecznictwo nie dają jednoznacznej odpowiedzi na przedstawione zagadnienie. Odwołując się do uchwały Sądu Najwyższego z 9 lutego 2007 r., III CZP 156/06 (OSNC 2008, nr 1, poz. 2), Sąd Okręgowy zauważył, że, dokonując analizy unormowań art. 598⁶–598¹² k.p.c., Sąd Najwyższy uznał, iż przepisy te dotyczą fazy wykonawczej, w której sąd „zleca” kuratorowi sądowemu przymusowe odebranie osoby na wniosek uprawnionego. W doktrynie w zasadzie zgodnie przyjmuje się, że sąd czyni to postanowieniem. Jednocześnie Sąd Najwyższy podkreślił, że postanowienie w przedmiocie zlecenia kuratorowi sądowemu przymusowego odebrania osoby ma jednoznacznie charakter wyko-

nawczy, a co za tym idzie, nie może być zaliczone do orzeczeń orzekających co do istoty sprawy. Biorąc pod uwagę charakter tego postępowania, Sąd Najwyższy na zakończenie swojego wyводу wskazał, że, opowiadając się za tym stanowiskiem, miał na względzie, iż rozstrzygnięcie w przedmiocie wniosku o zlecenie kuratorowi sądowemu przymusowego odebrania osoby ma bardzo istotne znaczenie; decyduje o efektywności uzyskanego wcześniej orzeczenia o odebraniu osoby. Jeśli sąd odmówi zlecenia kuratorowi sądowemu przymusowego odebrania osoby, osobie uprawnionej – w razie niezaskarżalności takiego orzeczenia – pozostawałoby jedynie złożenie wniosku o jego zmianę na podstawie art. 577 k.p.c.

Sąd drugiej instancji powołał się na analogię do postępowania egzekucyjnego i biorąc pod uwagę kontekst historyczny i wskazując, że wcześniej postępowanie o odebranie dziecka było postępowaniem *stricte* egzekucyjnym, a wobec tego organ egzekucyjny nie jest uprawniony do badania zasadności i wymagalności obowiązku objętego tytułem wykonawczym. Zdaniem Sądu Okręgowego, możliwość uwzględnienia dobra dziecka na etapie fazy wykonawczej postępowania o wydanie dziecka zawiera przepis art. 598¹² § 2 k.p.c., który stanowi, że jeżeli wskutek wykonania orzeczenia miałyby doznać poważnego uszczerbku dobro osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, kurator sądowy wstrzyma się z wykonaniem orzeczenia do czasu ustania zagrożenia, chyba że wstrzymanie wykonania orzeczenia stwarza poważniejsze zagrożenie dla tej osoby.

Zdaniem Sądu Okręgowego, przy rozpatrywaniu przedmiotowej kwestii należy również wziąć pod uwagę przepis art. 365 § 1 k.p.c., który stanowi, że orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. W niniejszej sprawie wykonalność orzeczenia sądu francuskiego została stwierdzona w postępowaniu opartym na art. 32 rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1347/2000, wobec powyższego jego moc wiążąca została zrównana z orzeczeniami sądów polskich. W rezultacie, zdaniem Sądu Okręgowego, możliwość zakwestionowania

wykonalnego orzeczenia sądowego musiałyby być wyraźnie przyznana sądowi w tym postępowaniu. Należy również wziąć pod uwagę, że odmowa wykonania orzeczenia sądu francuskiego na tym etapie postępowania, a więc już po ustaleniu wykonalności przedmiotowego orzeczenia, mogłaby naruszać regulacje wskazanego rozporządzenia, gdyż – jak wynika z punktu 23 preambuły – uznawanie i wykonywanie orzeczeń wydanych w państwie członkowskim powinno opierać się na zasadzie wzajemnego zaufania, a podstawy nieuznania orzeczenia powinny być ograniczone do niezbędnego minimum.

Pomimo tak przedstawionych argumentów, Sąd Okręgowy zauważył również odmienne stanowisko, że zasada dobra dziecka jest jedną z fundamentalnych zasad prawa rodzinnego. Mimo to, polskie prawo nie posiada jednej, kompleksowej definicji dobra dziecka. Zdaniem Sądu drugiej instancji, można przyjąć, że pojęcie dobra dziecka w polskim prawie jest klauzulą generalną o mniejszym zasięgu, mieszczącą się w ramach innej, szerszej klauzuli współżycia społecznego. Wobec tego, zgodnie z przepisami zawartymi w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym, dziecko pozostaje pod opieką rodziców. Zgodnie zaś art. 95 § 3, władza rodzicielska powinna być wykonywana tak, jak tego wymaga dobro dziecka i interes społeczny. Co więcej, ustawodawca wykonywanie władzy rodzicielskiej podporządkowuje nie tylko dobru dziecka, ale także szeroko pojętemu interesowi społecznemu.

Wobec powyższych twierdzeń doktryny oraz rozważań zaprezentowanych przez Sąd Rejonowy, zdaniem Sądu Okręgowego, możliwe jest przyjęcie drugiego sposobu wykładni, który polega na tym, że dobro dziecka jest na tyle istotne, że pomimo obiektywności wyrażonych w pierwszej z możliwych wykładni, nawet wbrew treści art. 365 § 1 k.p.c., możliwe jest zastosowanie tego przepisu na każdym etapie postępowania cywilnego dotyczącego dziecka, w tym w szczególności na podstawie przepisu art. 598⁶ k.p.c.

J.B.

*

III CZP 54/21

„Czy w przypadku uznania za nieważną umowy kredytu udzielonego w walucie polskiej, indeksowanego do waluty obcej, spłaconego przez kredytobiorców, kwotę ewentualnego wzbogacenia kredytodawcy należy wyliczyć uwzględniając wyłącznie nominalną wysokość rat kredytu, czy też należy uwzględnić oprocentowanie rat według stopy referencyjnej właściwej dla kredytów indeksowanych do waluty obcej albo właściwej dla kredytów złotych?”

(postanowienie Sądu Najwyższego z 29 lipca 2021 r., I CSKP 146/21, T. Bielska-Sobkowicz, M. Romańska, M. Szulc)

Sprawa, na kanwie której postawiono pytanie, dotyczyła roszczeń dochodzonych od banku-kredytodawcy jako bezpodstawnie wzbogaconego na skutek nienależnie pobranych rat kapitałowo-odsetkowych. Umowy kredytów zawarte między stronami postępowania były indeksowane do franka szwajcarskiego. Następowoło to po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna franka szwajcarskiego według tabeli przelicznikowej obowiązującej w pozwanym banku. Powodowie spłacali raty w walucie polskiej z zastosowaniem kursu sprzedaży franka szwajcarskiego według tej tabeli obowiązującej w banku na dzień płatności raty kredytu.

Sądy powszechne rozpoznające sprawę oceniły, że postanowienie umowne uzależniające kwotę spłacanej raty od tabeli przelicznikowej obowiązującej w pozwanym banku miało charakter abuzywny ze względu na to, że wysokość kursu walutowego była ustalana arbitralnie przez bank.

Na tle tego stanu faktycznego pojawił się problem, czy na skutek usunięcia z umowy klauzuli uznanej za abuzywną, należy przyjąć, że sporne kredyty były od początku kredytami złotowymi z klauzulami waloryzacyjnymi oprocentowanymi według stawki LIBOR, czy też należało określić inny sposób przeliczania wynikającego z nich zadłużenia. Przykładowo, Sąd odwoławczy rozpoznający sprawę dokonał wyliczenia różnicy pomiędzy kwotą rzeczywiście pobranych rat kapitałowo-odsetkowych a kwotą takich rat wyliczoną z uwzględnieniem średniego kursu NBP.

Sąd Najwyższy przypomniał, że zgodnie z art. 6 ust. 1 dyrektywy nr 93/13 nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie wiążą konsumenta, a umowa

w dalszym ciągu obowiązuje strony, jeśli jej utrzymanie w takim kształcie jest zgodne z prawem krajowym. Sąd powołał uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego – zasadę prawną – z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21 (OSNC 2021, nr 9, poz. 56) zgodnie z którą jeżeli umowa kredytu bez bezskutecznego postanowienia nie może wiązać, to konsumentowi i kredytodawcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w jej wykonaniu (art. 410 § 2 k.c.). Zwrócił uwagę, że w dotychczasowym orzecznictwie nie wypracowano jednolitego stanowiska, czy żądanie zwrotu nienależnie otrzymanych świadczeń wyczerpuje obowiązki stron. Przypomniął, że immanentną cechą umowy kredytu jest oprocentowanie (art. 69 ust. 1 i ust. 2 pkt 5 Pr.bank.), które nie może zostać pominięte również w rozliczeniach między stronami dokonywanych w następstwie bezpodstawnego wzbogacenia. Odsetki – obok innych elementów np. marży, prowizji itp. – stanowią bowiem wynagrodzenie kredytodawcy za postawienie żądanej kwoty do dyspozycji kredytobiorcy. Sąd Najwyższy podkreślił, że choć w umowie raty kredytobiorców naliczane były z uwzględnieniem międzynarodowej stawki LIBOR, to gdyby od początku kredyt został udzielony w walucie polskiej bez klauzul indeksacyjnych uznanych za abuzywne, raty naliczane by z uwzględnieniem polskiej stawki WIBOR. W takiej sytuacji Sąd zauważył, że pominięcie indeksacji do waluty obcej stawiałoby kredytobiorców w korzystniejszej sytuacji w stosunku do kredytobiorców korzystających z kredytów udzielonych w walucie polskiej. Dodatkowo proste pominięcie indeksacji prowadziłoby do zysku po stronie kredytobiorców na skutek korzystania z kapitału z pominięciem jego oprocentowania.

Wątpliwości te skłoniły Sąd Najwyższy do przedstawienia zagadnienia do rozpoznania w poszerzonym składzie.

A.D.

★

III CZP 55/21

„Czy w sprawie o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego strona pozwana, która na jego podstawie jest uprawniona do egzekwowania należnych jej świadczeń alimentacyjnych jest ustawowo zwolniona od kosztów sądowych?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Kielcach z 18 sierpnia 2021 r., II Ca 317/20, M. Kośka)

Sąd Okręgowy przypomniał, że z treści art. 96 § 1 pkt 2 u.k.s.c. wynika wprost, że strona pozwana w sprawie o obniżenie alimentów nie ma obowiązku uiszczania kosztów sądowych, podobnie jak osoba dochodząca roszczeń alimentacyjnych. Przepis ten nie reguluje jednak kwestii obowiązku ponoszenia przez stronę pozwaną kosztów sądowych w sprawach o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, na podstawie którego strona ta jest uprawniona do egzekwowania należnego jej świadczenia.

Formułując pierwsze możliwe do przyjęcia stanowisko, Sąd Okręgowy przytoczył judykaty Sądu Najwyższego, w których podkreślano, że *ratio legis* art. 96 § 1 pkt 2 u.k.s.c. polega na wspieraniu wierzyciela alimentacyjnego w dążeniu do uzyskania od osób zobowiązanych niezbędnych środków utrzymania. Odwołał się do prymatu społecznej funkcji kosztów sądowych w sprawach alimentacyjnych nad ich funkcją fiskalną (uchwała Sądu Najwyższego z 26 lutego 2015 r., III CZP 110/14, OSNC 2016, nr 1, s. 3 oraz uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego – zasada prawna z 29 stycznia 1954 r., I C 3074/52, OSNCK 1955, nr 4, poz. 68).

Sąd drugiej instancji podkreślił przy tym, że zasada nieponoszenia kosztów przez strony postępowań w sprawach alimentacyjnych bywała już w poprzednim stanie prawnym wywodzona w orzecznictwie przy pomocy wykładni celowościowej (np. postanowienie Sądu Najwyższego z 28 stycznia 1966 r., III CR 356/65, niepubl. oraz z 25 września 1997 r., I CKU 109/97, niepubl.). Ustawowe zwolnienie od ponoszenia kosztów w postępowaniach alimentacyjnych dotyczy w konsekwencji zarówno osób dochodzących należności alimentacyjnych co do zasady, jak i podmiotów kwestionujących wysokość spoczywającego na nich obowiązku alimentacyjnego. Sąd przytoczył też argument strony, wskazując, że ko-

nieczność ponoszenia kosztów sądowych w sprawach o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego może grozić uszczupleniem dochodów przeznaczonych na zaspokojenie takich potrzeb.

Jednocześnie Sąd Okręgowy zauważył, że w powyższym stanowisku argumenty aksjologiczne przeważają nad argumentami *stricte* jurydycznymi, w tym przede wszystkim nad literalnym brzmieniem art. 96 ust. 1 pkt 2 u.k.s.c. Sąd podkreślił również, że z perspektywy systemowej sprawa o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego nie jest sprawą o alimenty i jest rozpoznawana według przepisów dotyczących postępowania egzekucyjnego. Przedmiotem tego rodzaju sprawy nigdy nie jest treść obowiązku alimentacyjnego ani co do zasady, ani co do wysokości, lecz badanie, czy po wydaniu tytułu wykonawczego nastąpiło zdarzenie, które czyni egzekwowanie orzeczonego obowiązku niezasadnym (art. 840 § 1 pkt 3 k.p.c.). Na marginesie Sąd podał też argumenty natury aksjologicznej, które przemawiają przeciwko szerokiej wykładni art. 96 ust. 1 pkt 2 u.k.s.c., posługując się przykładami egzekucji świadczenia już spełnionego bądź przedawnionego. W szczególności Sąd powołał postanowienie Sądu Najwyższego z 9 września 1987 r., III CRN 233/87, zgodnie z którym osoba uprawniona do świadczeń alimentacyjnych ponosi koszty egzekucji wszczętej pomimo dobrowolnego spełnienia świadczenia przez dłużnika alimentacyjnego.

Sąd przedstawiający zagadnienie prawne opowiedział się za drugim stanowiskiem.

A.D.

*

III CZP 56/21

„Czy początek biegu terminu przedawnienia roszczenia konsumenta będącego ubezpieczonym lub ubezpieczającym z tytułu zwrotu świadczenia nienależnego, związanego z pobraniem przez ubezpieczyciela w trakcie trwania umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym opłat nie stanowiących kosztów udzielonej ochrony ubezpieczeniowej, na podstawie niedozwolonych (abuzywnych) postanowień umownych (art. 385¹ k.c.), rozpoczyna się zgodnie z art. 120 § 1 k.c. od dnia pobrania przez

ubezpieczyciela tych opłat, czy też najwcześniej od chwili rozwiązania lub wypowiedzenia wskazanej umowy?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej z 20 lipca 2021 r., II Ca 533/21, P. Łakomiak)

Sąd Okręgowy co do zasady zaaprobował stanowisko, że roszczenie o zwrot w przypadku *condictio* powstaje od razu w chwili spełnienia świadczenia (potrącenia przez ubezpieczyciela danego rodzaju opłaty uznanej za abuzywną), bo już w tym momencie spełnione są wszystkie przesłanki zwrotu, a nie dopiero w chwili wypowiedzenia umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym albo jej rozwiązania wskutek niezapłacenia składki. Kondycja staje się wymagalna od tej chwili i dlatego od tej chwili, jeśli żądanie opiewa na świadczenie pieniężne, przysługują odsetki za opóźnienie (art. 481 k.c.). Decyduje o tym data wezwania o zwrot (por. wyrok Sądu Najwyższego z 26 listopada 2009 r., III CZP 102/09, OSNC 2010, nr 5, poz. 75). Zatem bieg terminu przedawnienia roszczenia wynikającego z nienależnego świadczenia spełnionego w wykonaniu postanowienia umownego uznanego za abuzywne (bądź nieważne) rozpoczyna się od dnia, w którym uprawniony mógł w najwcześniej możliwym terminie wezwać zobowiązanego do zapłaty.

Jednocześnie Sąd Okręgowy zauważył, że linia orzecznicza Sądu Najwyższego, inspirowana również orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, zdaje się ewoluować w kierunku zwiększania ochrony konsumenta, co jest szczególnie widoczne na tle problematyki kredytów frankowych. Sąd Okręgowy zwrócił również uwagę na pogląd wyrażony w wyrokach Sądu Najwyższego z 30 sierpnia 1972 r., III CRN 156/72 (niepubl.) i 28 sierpnia 2013 r., V CSK 362/12 (niepubl.), w których stwierdzono, że jak długo strony respektują i wykonują obowiązki wynikające z nieważnej czynności prawnej, przedawnienie nie biegnie – rozpoczyna ono swój bieg w razie zerwania wykonania tych obowiązków.

W ocenie Sądu Okręgowego, w świetle najnowszych wyroków TSUE z 10 czerwca 2021 r. w sprawach połączonych BNP Paribas Personal Finance (od C-776/19 do C-782/19), czy wyroku z 22 kwietnia 2021 r. w sprawie C-485/19 (LH przeciwko Profi Credit Slovakia s.r.o.), w których TSUE dokonał wykładni przepisów dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. UE.L.1993.95.29), która ma zastosowanie również

w sprawach umów ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, wydaje się, że sądowe stwierdzenie nieuczciwego charakteru warunku umowy powinno mieć co do zasady skutek w postaci przywrócenia sytuacji prawnej i faktycznej konsumenta, w jakiej znajdowałby się on w przypadku braku tego nieuczciwego warunku. W celu zapewnienia skutecznej ochrony praw, które konsument wywodzi z dyrektywy 93/13/EWG, Trybunał podkreślił, że musi on mieć możliwość podniesienia w każdej chwili nieuczciwego charakteru warunku umownego nie tylko jako środka obrony, ale również w celu stwierdzenia przez sąd nieuczciwego charakteru warunku umownego, w związku z czym powództwo wniesione przez konsumenta w celu stwierdzenia nieuczciwego charakteru warunku zawartego w umowie zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem nie może podlegać żadnemu terminowi przedawnienia. Ostatnia z przywołanych tez wskazuje zdaniem Sądu Okręgowego na to, że moment rozwiązania wskazanej umowy w wyniku jej wypowiedzenia albo jej rozwiązania wskutek niezapłacenia składki, mógłby w tej sytuacji stanowić nawet najwcześniejszy, a nie najpóźniejszy, moment rozpoczęcia biegu przedawnienia roszczeń konsumenta, aby zapewnić zasadę skuteczności w ochronie praw przyznanych konsumentowi przez dyrektywę 93/13/EWG. W tej sytuacji należałoby w ogóle odrzucić (lub przemodelować) w sprawach z udziałem konsumenta dotychczas utrwalone w doktrynie i orzecznictwie stanowisko na tle art. 120 § 1 k.c. w związku z art. 405 k.c. w związku z art. 410 § 1 i 2 k.c., że bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się już w momencie realizacji świadczenia nienależnego, gdyż nie gwarantowałoby to konsumentowi z umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym należytej ochrony prawnej. Jak wskazuje się w orzecznictwie TSUE, termin przedawnienia może być zgodny z zasadą skuteczności tylko wtedy, gdy konsument miał możliwość poznania swoich praw przed rozpoczęciem biegu lub upływem tego terminu, co zostało szczególnie podkreślone w przywołanym już wyroku TSUE z 22 kwietnia 2021 r., C-485/19, w którym pokreślono też, że istotne znaczenie ma nie tylko długość terminu przedawnienia, lecz również zasady jego stosowania, w tym czynnika uruchamiającego rozpoczęcie jego biegu.

B.Ł.

III CZP 57/21

„1. Czy właścicielowi albo posiadaczowi gruntów rolnych, na których zostały wyrządzone szkody, o których mowa w art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1995 roku Prawo łowieckie (Dz.U. z 2018 r., poz. 651), niekwestionującemu odszkodowania ustalonego w decyzji Nadleśniczego Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, wydanej w oparciu o art. 46e tej ustawy, w sytuacji gdy dzierżawca lub zarządca obwodu łowieckiego nie wniósł powództwa w oparciu o art. 46e ust. 4 ustawy i jednocześnie nie wypłacił odszkodowania ustalonego w tej decyzji, przysługuje droga sądowa (art. 2 k.p.c.) w zakresie żądania odszkodowania?

2. W przypadku odpowiedzi pozytywnej na pierwsze pytanie, czy rozpoznając powództwo poszkodowanego, który nie otrzymał odszkodowania ustalonego w decyzji nadleśniczego, ograniczone wyłącznie do kwoty ustalonej w ostatecznej decyzji, przy jednoczesnym braku powództwa dzierżawcy lub zarządcy obwodu łowieckiego wytoczonego w oparciu o regulację art. 46e ust. 4 Prawa łowieckiego, sąd związany jest decyzją administracyjną w zakresie ustalenia wysokości należnego odszkodowania?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie z 10 czerwca 2021 r., II Ca 390/21, K. Longa, T. Radkiewicz, M. Ernest)

Sąd Okręgowy przypomniał, że w aktualnym stanie prawnym, który ma zastosowanie w sprawie, przepisy ustawy – Prawo łowieckie przewidują trzyetapową procedurę szacowania szkody łowieckiej: pierwszy etap – procedura szacowania szkód, zbliżona do wcześniej obowiązującej, ze zmianą składu zespołu szacującego z udziałem członka ośrodka doradztwa rolniczego, który jest etapem pojedynczym; drugi etap – nowy etap jednoinstancyjnego postępowania administracyjnego przed nadleśniczym. Postępowanie to toczy się zgodnie z regułami kodeksu postępowania administracyjnego, jednak bez prawa do odwołania się do organu wyższego stopnia, o czym świadczą liczne już orzeczenia wojewódzkich sądów administracyjnych (por. m.in. postanowienie WSA w Gdańsku z 19 lutego 2021 r. III SA/Gd 78/21); trzeci etap – możliwość wniesienia powództwa. Ustawodawca nie posługuje się pojęciem odwołania i nie wprowadza tzw. postępowania hybrydowego, w którym sąd

powszechny rozpatruje odwołania od decyzji administracyjnej, jak ma to miejsce np. w postępowaniu ubezpieczeniowym w odniesieniu do decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, a po prostu wyznacza termin na wytoczenie powództwa cywilnego. Ustawodawca możliwość przeniesienia sprawy z etapu administracyjnego na etap sądowy, przewidział dla jednej sytuacji, na co wskazuje przepis art. 46e ust. 4 ustawy w następującym brzmieniu: „Właściciel albo posiadacz gruntów rolnych, na których zostały wyrządzone szkody, o których mowa w art. 46 ust. 1, a także dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego niezadowolony z decyzji, o której mowa w ust. 1, może, w terminie trzech miesięcy od dnia jej doręczenia, wnieść powództwo do sądu właściwego ze względu na miejsce wystąpienia szkody”.

Sąd Okręgowy odniósł się do aktualnego brzmienia art. 46e ust. 4 ustawy Prawo łowieckie i wskazał, że teoretycznie możliwe są dwie jego wykładnie. Zgodnie z pierwszą, właściciel albo posiadacz gruntów rolnych zawsze może wnieść powództwo do sądu, a dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego tylko niezadowolony z decyzji wydanej przez nadleśniczego. Natomiast zgodnie z drugą, która – w ocenie Sądu Okręgowego – wydaje się prawidłowa, elementem umożliwiającym wytoczenie powództwa z art. 46e ust. 4 ustawy jest owe niezadowolenie z decyzji, ponieważ przepis nie posługuje się konstrukcją alternatywy rozłącznej.

Ponadto Sąd drugiej instancji powziął wątpliwość, czy intencją ustawodawcy nie było egzekucyjne przymuszenie, w ramach postępowania nakładającego grzywny na koło łowieckie, do wykonania obowiązku wynikającego z decyzji administracyjnej, ustalającej wysokość odszkodowania, skoro jednocześnie w przepisie ustawy wskazano, że wypłata odszkodowania następuje ze środków dzierżawcy albo zarządcy obwodu łowieckiego, nie później niż w terminie 30 dni od dnia doręczenia decyzji i nie określono, jak w innej jednostce redakcyjnej tego samego aktu, że wypłaty dokonuje koło łowieckie jako dzierżawca czy zarządca obwodu łowieckiego, co także wykluczyłoby dopuszczalność drogi sądowej.

Sąd Okręgowy podkreślił, że zasadniczo większość argumentów, mimo braku wyraźnego przepisu w Prawie łowieckim, przemawia za dopuszczalnością drogi sądowej. Za takim rozwiązaniem przemawia także domniemanie dopuszczalności drogi sądowej rozumiane jako domniemanie kompetencji sądu powszechnego do rozpoznania sprawy mającej

charakter cywilny. Nie można mieć bowiem żadnych wątpliwości, że w przypadku szkód łąwieckich roszczenie o odszkodowanie ma charakter cywilnoprawny. Zasadą w świetle art. 2 § 1 k.p.c. jest, że do rozpoznania spraw cywilnych powołane są sądy powszechne, z wyjątkami określonymi w art. 2 § 3 k.p.c. Ponadto z Konstytucji wynika, że sądy powszechne sprawują wymiar sprawiedliwości we wszystkich sprawach z wyjątkiem spraw ustawowo zastrzeżonych do właściwości innych sądów, tym samym należy sformułować wniosek, że kompetencja sądu powszechnego do rozpoznania sprawy cywilnej nie musi wynikać z wyraźnej dyspozycji ustawowej. Wystarczające jest ustalenie, że ustawa nie przekazuje określonej kategorii spraw do rozpoznania innym sądom lub organom. Sąd powszechny powinien więc rozpoznać sprawę merytorycznie w każdym wypadku, gdy brak jest wyraźnego wskazania, że w konkretnej sprawie, z którą zainteresowany zwrócił się do sądu powszechnego, kompetentny jest inny sąd. Należy także pamiętać, że możliwości dochodzenia roszczeń cywilnych mających swoje źródło w ostatecznej decyzji administracyjnej potwierdził Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 10 lipca 2000 r., SK 12/99 (OTK 2000, nr 5, poz. 143).

W przypadku uznania, że droga sądowa dla dochodzenia przez poszkodowanego rolnika niewyłączonej części odszkodowania jest dopuszczalna, powstają kolejne zagadnienia, których nie uregulowano w ustawie, poczynając od związania decyzją administracyjną.

Związanie sądu decyzją administracyjną w postępowaniu cywilnym jest faktem, uznanym wielokrotnie w orzecznictwie Sądu Najwyższego (tak: uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 9 października 2007 r., III CZP 46/07, OSNC 2008, nr 3, poz. 30, wyrok Sądu Najwyższego z 10 sierpnia 2017 r., I CSK 30/17, niepubl.). W ocenie Sądu Okręgowego, w odniesieniu do powództwa wytoczonego w trybie art. 46e ust. 4 ustawy Prawo łąwieckie nie da się jednak poczynić takich wniosków. Należałoby w takiej sytuacji wyprowadzić wniosek, że przepis ten zawiera jednocześnie uprawnienie dla sądu, dokonania oceny wszystkich przesłanek, na podstawie których następuje ustalenie wysokości odszkodowania, w przeciwnym bowiem razie powództwo nie miałoby racji bytu. Natomiast problematyczne jest to zagadnienie w postępowaniu wywołanym powództwem poszkodowanego, który jest zadowolony z decyzji, a jedynie nie uzyskał dobrowolnie wypłaty ustalonego odszko-

dowania, a dodatkowo koło łowieckie nie wystąpiło z powództwem na podstawie art. 46e ust. 4 ustawy Prawo łowieckie. Zakładając dopuszczalność wytoczenia takiego powództwa, zdaniem Sądu Okręgowego, jego podstawy prawnej należałoby dopatrywać się w przepisach ogólnych kodeksu cywilnego, nie zaś w ustawie Prawo łowieckie. Podstawą do ustalenia istnienia zobowiązania byłaby w takiej sytuacji ostateczna oraz prawomocna decyzja administracyjna. Zgodnie z art. 244 § 1 k.p.c. jest to dokument urzędowy, a zatem w tym zakresie postępowanie dowodowe zostaje znacznie uproszczone.

B.Ł.

*

III CZP 58/21

„1. Czy roszczenie syndyka masy upadłości o zasądzenie różnicy pomiędzy udziałem zadeklarowanym a udziałem uiszczonym oparte na przepisach art. 135 w związku z art. 28 i art. 19 ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze przy zastosowaniu art. 2 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych jest roszczeniem nowym i niezależnym od żądania spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej o uiszczenie zadeklarowanych udziałów opartym na art. 19 ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze?

2. W przypadku odpowiedzi przeczącej na pierwsze pytanie, czy wyżej opisane roszczenie syndyka jest roszczeniem związanym z prowadzeniem działalności gospodarczej i przedawnia się w terminie trzyletnim, a były i obecny członek spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej ma status konsumenta, czy też wyżej opisane roszczenie syndyka ma charakter korporacyjny i przedawnia się w terminie wcześniej dziesięcioletnim, a obecnie w terminie sześćdziesięcioletnim, a do członka lub byłego członka spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej nie znajdzie zastosowanie przepis art. 117 § 21 k.c.?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Opolu z 30 lipca 2021 r. II Ca 566/21, S. Kowolik)

Sąd Okręgowy przedstawił do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu dwa zagadnienia prawne, które *in meritis* dotyczą dochodzenia przez syndyka masy upadłości spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej od byłych członków tejże kasy zapłaty kwoty stanowiącej różnicę między wkładem zadeklarowanym, a wkładem uiszczonym (art. 135 w związku z art. 28 i art. 19 Pr.spółdz.).

W ramach pierwszego z przedstawionych zagadnień Sąd Okręgowy wskazał na występowanie rozbieżności poglądów dotyczących określenia charakteru prawnego roszczenia syndyka masy upadłości spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej realizowanego na podstawie art. 135 w związku z art. 28 i art. 19 Pr.spółdz. Zdaniem Sądu przedstawiającego zagadnienie prawne, możliwe jest twierdzenie, że stosowne roszczenie jest nowym roszczeniem, które syndyk kieruje do byłych członków spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej. Na jego podstawie syndyk żąda od byłych członków partycypacji w stratach poniesionych przez SKOK w wysokości odpowiadającej różnicy między wkładem zadeklarowanym a wkładem wniesionym. W ocenie Sądu Okręgowego, taki wniosek wynika przede wszystkim z art. 28 Pr.spółdz. Z przepisu tego ma wynikać, że roszczenie kierowane przeciwko byłemu członkowi spółdzielni o zapłatę różnicy między wkładem zadeklarowanym a wkładem wniesionym jest roszczeniem nowym w tym znaczeniu, że powstaje ono z chwilą ogłoszenia upadłości spółdzielni i aktualizuje się jedynie w odniesieniu do tych byłych członków spółdzielni, którzy utracili członkostwo nie później niż rok przed ogłoszeniem upadłości. Artykuł 28 Pr.spółdz. wyznacza więc samodzielną podstawę normatywną dochodzenia roszczeń wobec byłego członka spółdzielni. Jest to roszczenie, które w sposób diametralny różni się od roszczenia o zapłatę różnicy między wkładem zadeklarowanym a wkładem wniesionym, które realizowane jest na podstawie art. 19 § 1 w zw. z art. 135 Pr.spółdz. Roszczenie z art. 19 § 1 Pr.spółdz. odnosi się do członków spółdzielni i wiąże się dochodzeniem należności wynikających ze stosunku członkostwa. W konsekwencji wygasa ono wraz z utratą członkostwa w spółdzielni. Tymczasem roszczenie z art. 28 Pr.spółdz. nie ma swojego umocowania w stosunku członkostwa i wynika wprost z ustawy. Pozwala ono do dochodzenia należności wobec tych podmiotów, które utraciły status członka spółdzielni nie później niż rok przed ogłoszeniem jej upadłości. Zaistnienie przesłanek określonych w art. 28 Pr.

spółdz. oznacza, że „odżywa” odpowiedzialność byłego członka spółdzielni w zakresie realizacji obowiązku wyrównania różnicy między wkładem zadeklarowanym a wkładem uiszczonym.

W ocenie Sądu Okręgowego, alternatywnie do zaprezentowanego powyżej podejścia, można twierdzić, że roszczenie o wyrównanie wkładu, które kierowane jest do byłego członka SKOK nie jest roszczeniem nowym – syndyk wstępuje jedynie w uprawnienia SKOK do żądania uiszczenia brakującego wkładu (art. 28 w zw. z art. 19 i art. 135 Pr.spółdz.). W konsekwencji w postępowaniu sądowym wszczętym przez syndyka byłym członkiem kasy może podnosić wszystkie zarzuty jakie przysługiwałyby mu wobec SKOK, w tym także zarzut przedawnienia.

Sąd Okręgowy zwraca uwagę, że ewentualne przesądzenie, że art. 28 w związku z art. 19 i art. 135 Pr.spółdz. wskazuje na uprawnienie do dochodzenia przez syndyka roszczeń spółdzielni wobec byłych członków o wyrównanie wkładu zadeklarowanego otwiera kolejne zagadnienie jakim jest ustalenie terminu, w którym przedawniają się stosowne roszczenia. Z jednej strony można przyjmować, że wniesienie wkładu do spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej nie jest w żaden sposób związane z działalnością gospodarczą, którą prowadzi ten podmiot. Dokonanie tej czynności wynika z nawiązania stosunku członkostwa. W konsekwencji roszczenie o zapłatę kwoty stanowiącej różnicę między wkładem zadeklarowanym a wkładem wniesionym przedawnia się po upływie 6 lat od dnia jego wymagalności (art. 118 zdanie pierwsze *in principio* k.c.). Z drugiej strony uprawnione może być stwierdzenie, że roszczenie syndyka o wyrównanie brakującego wkładu (art. 28 w związku z art. 19 i art. 135 Pr.spółdz.) jest związane z prowadzeniem działalności gospodarczej i przedawnia się w terminie trzech lat. W ocenie Sądu Okręgowego, za takim stanowiskiem przemawia okoliczność, że działalność prowadzona przez spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe jest bardzo zbliżona do działalności prowadzonej przez banki. Członkowie kas praktycznie nie korzystają z uprawnień członkowskich, a wybór tej formy oszczędzania, czy też osoby takiego pożyczkodawcy-kredytodawcy jest przede wszystkim dyktowany przez dążenie do uzyskania korzystniejszych warunków depozytów, czy kredytów. Wobec tego wniesienie udziału może być traktowane jako element powiązany funkcjonalnie działalnością gospodarczą prowadzoną przez spółdzielcze kasy oszczęd-

nościowo-kredytowe. Oznaczałoby to, że roszczenie o zapłatę różnicy między wkładem zadeklarowanym a wkładem wniesionym przedawnia się po upływie 3 lat od dnia jego wymagalności (art. 118 zdanie pierwsze *in fine* k.c.), zaś członków kasy w zakresie dochodzonego roszczenia należy postrzegać jako konsumentów. Na taki wniosek – jak zaznaczył Sąd Okręgowy – pośrednio wskazuje także art. 4 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych.

P.P.

*

III CZP 59/21

„Czy sąd na podstawie art. 479¹¹⁵ § 1 pkt 1 k.p.c., uwzględniając wniosek uprawnionego w przedmiocie wezwania do udzielenia informacji, o którym mowa w art. 479¹¹³ k.p.c., może zobowiązać podmiot wskazany w art. 479¹¹⁴ pkt 2 k.p.c., do udzielenia informacji o imionach i nazwiskach producentów, wytwórców, dystrybutorów, dostawców oraz innych poprzednich posiadaczy, od których lub na rzecz których nastąpiło nabycie lub zbycie towarów, korzystanie z usług lub ich świadczenie, jak również przewidywanych hurtowników i detalistów tych towarów lub usług, w przypadku użytkownika usług dostępu do Internetu posługującego się adresem IP?,

a w razie odpowiedzi negatywnej na powyższe pytanie:

Czy wyżej wymienione informacje mogą zostać udostępnione na podstawie art. 479¹¹⁵ § 1 pkt 3 k.p.c.?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 12 lutego 2021 r., VII AGz 647/20, M. Dobrzyński, J. de Heij-Kaplińska, A. Rachocka)

Sąd Apelacyjny w pierwszej kolejności wskazał, że w rozpoznawanej przez niego sprawie podmiot uprawniony do wezwania do udostępnienia informacji, o których mowa w art. 479¹¹³ k.p.c. sformułował swoje żądanie w ten sposób, iż domagał się zobowiązania do udostępnienia danych osobowych abonentów posługujących się wyszczególnionymi numerami IP, w postaci imienia, nazwiska i adresu do doręczeń. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, ocena tak ujętego żądania wzbudza wątpliwości na tle przepisów dotyczących postępowania z wniosku o wezwa-

nie do udzielenia informacji (art. 479¹¹² – 479¹²¹ k.p.c.). Przeciwno możliwości zobowiązania obowiązane do udostępnienia tego rodzaju danych przemawiają wnioski wynikające z wykładni językowej art. 479¹¹⁵ § 1 k.p.c. Z art. 479¹¹⁵ § 1 k.p.c. wynika, że wniosek o udzielenie informacji może mieć za przedmiot wyłącznie dane wskazane w pkt 1–3 tego przepisu. Natomiast zgodnie z art. 479¹¹⁵ § 1 pkt 1 k.p.c. podmiot uprawniony może się domagać udostępnienia danych, które obejmują: informacje o firmie, miejscu zamieszkania lub siedzibie i adresie producentów, wytwórców, dystrybutorów, dostawców oraz innych poprzednich posiadaczy, od których lub na rzecz których nastąpiło nabycie lub zbycie towarów, korzystanie z usług lub ich świadczenie, jak również przewidywanych hurtowników i detalistów tych towarów lub usług. Posłużenie się przez ustawodawcę w art. 479¹¹⁵ § 1 pkt 1 k.p.c. pojęciem „firma” oznacza, że żądane informacje mogą odnosić się wyłącznie do przedsiębiorców, bowiem tylko oni działają pod firmą (art. 43² § 1 k.c.). Uzasadnia to wniosek, że ustawodawca ogranicza możliwość pozyskiwania informacji wyłącznie o podmiotach, które prowadzą we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową (por. art. 43¹ k.c.). Przy takiej interpretacji art. 479¹¹⁵ § 1 pkt 1 k.p.c. należałoby wymagać od uprawnionego, który żąda udostępnienia danych dotyczących imion i nazwisk osób fizycznych, że osoby, których wniosek dotyczy posiadają status przedsiębiorcy. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, ściśle językowe odczytywanie art. 479¹¹⁵ § 1 pkt 1 k.p.c. może wzbudzać zastrzeżenia z punktu widzenia pragmatycznego i funkcjonalnego. Dla uprawnionego realizacja wymogu wykazania, że wniosek dotyczy przedsiębiorcy będzie niezwykle trudna lub wręcz niemożliwa do wykonania. Zazwyczaj wnioskodawca dysponuje wyłącznie adresem IP i nie zna danych osobowych podmiotów naruszających, zaś wymiany w Internecie plików w sieciach *peer-to-peer* nie może być *a priori* uznana ani za formę działalności gospodarczej, ani zawodowej, i najczęściej dokonywana jest przez osoby fizyczne, których nie można zakwalifikować jako przedsiębiorców. Oznaczałoby to, że w zasadzie wnioski o udzielenie informacji nie mogłyby być wykorzystywane przez podmioty, których prawa własności intelektualnej zostały naruszone w Internecie w wyniku wymiany plików *peer-to-peer* w tych sytuacjach, gdy uprawniony dysponuje wyłącznie adresem IP komputera, z którego dochodziło do naruszania prawa własności intelektualnej.

W ocenie Sądu przedstawiającego zagadnienie, wskazane podejście interpretacyjne może wzmacniać także odwołanie się do brzmienia art. 479¹¹⁵ § 2 k.p.c. W przepisie tym – w odniesieniu do wezwania banku lub spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej do udzielenia informacji – wprost wskazano, że informacje mogą mieć za przedmiot również imię i nazwisko lub firmę. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, pominięcie imienia i nazwiska w art. 479¹¹⁵ § 1 pkt 1 k.p.c. można traktować więc jako działanie celowe.

Sąd Apelacyjny dostrzegł także argumenty na rzecz stanowiska przeciwnego. W jego ocenie, przy wykładni art. 479¹¹⁵ § 1 k.p.c. nie można pomijać okoliczności, że regulacja wezwania do udzielenia informacji stanowi efekt wdrożenia po prawa krajowego postanowień dyrektywy 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej (zwłaszcza art. 8 tejże dyrektywy). W art. 8 ust. 2 lit. a) dyrektywy 2004/48 wskazuje się, że udostępnienia się nazwy i adresy, a nie jak przyjęto w art. 479¹¹⁵ § 1 pkt 1 k.p.c. firmę, miejsce zamieszkania lub siedzibę i adres wskazanych podmiotów. Oznacza to, że dyrektywa przewiduje szerszy zakres informacji, które mogą stanowić przedmiot wniosku o udzielenie informacji.

Sąd Apelacyjny zwrócił również uwagę, że wskazana dyrektywa wyznacza minimalny standard harmonizacji porządków krajowych. Oznacza to, państwa członkowskie powinny zapewnić, aby w sprawach dotyczących naruszenia praw własności intelektualnej sądy miały możliwość nakazania przedstawienia co najmniej informacji wskazanych w art. 8 ust. 2 dyrektywy 2004/48, zatem także nazwisk i adresów osób wskazanych w art. 8 ust. 2 lit. a) tej dyrektywy (por. wyrok z 9 lipca 2020 r. w sprawie C-264/19, Constantin Film Verleih GmbH przeciwko YouTube LLC, Google Inc.). Ponadto art. 3 ust. 2 dyrektywy 2004/48 wymaga, aby środki, procedury i środki naprawcze w niej przewidziane były skuteczne, tj. gwarantowały uprawnionym skuteczne środki prawne ochrony praw własności intelektualnej, w tym także efektywne egzekwowanie prawa do informacji. Nie jest zatem właściwa sytuacja, gdy w porządkach krajowych całkowicie wyłącza się możliwości uzyskania na drodze sądowej informacji o imionach, nazwiskach i adresach osób, co do których z wysokim stopniem prawdopodobieństwa wykazane zostało, że naruszyły w Internecie prawa własności intelektualnej uprawnionego.

W istocie takim podmiotom uniemożliwia się ochronę swoich praw na drodze sądowej wobec kreowanie obowiązku dokładnego określenia osoby pozwanego (por. wyrok z 16 lipca 2015 r. w sprawie C-580/13, Coty Germany GmbH przeciwko Stadtparkasse Magdeburg; wyrok z 18 października 2018 r., w sprawie C-149/17, Bastei Liibbe GmbH & Ko. KG przeciwko Michaelowi Strotzerowi).

W ocenie Sądu Apelacyjnego, uwzględnienie argumentów z wykładni prounijnej może uzasadniać odstępianie od gramatycznej wykładni art. 479¹¹⁵ § 1 pkt 1 k.p.c. i dopuszczanie możliwości udzielenia informacji o imionach i nazwiskach użytkowników usług dostępu do Internetu postępujących się wskazanymi w tym wniosku adresami IP.

P.P.

*

III CZP 60/21

„Czy na podstawie art. 754¹ § 2 k.p.c. w związku z art. 754¹ § 1 k.p.c. dopuszczalna jest zmiana przez sąd terminu upadku zabezpieczenia, polegającego na zajęciu wierzytelności obowiązanego z rachunku bankowego (art. 747 pkt 1 k.p.c.), postanowieniem wydanym po upływie miesięcznego terminu od uprawomocnienia się orzeczenia uwzględniającego roszczenie, jeśli uprawniony złożył wniosek o zmianę tego terminu przed jego upływem?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Łodzi z 2 września 2021 r., X Gz 164/21, P. Hajdys)

Sąd Okręgowy przypomniał, że w literaturze podkreśla się, iż przepis art. 754¹ § 2 k.p.c. stanowi przepis szczególny wobec z art. 754¹ § 1 k.p.c., bowiem wprowadza odmienny, krótszy termin upadku zabezpieczenia (miesięczny zamiast dwóch miesięcy) oraz zawęża jego zastosowanie jedynie do przypadków zabezpieczenia, o których mowa w art. 747 pkt 1 lub 6 k.p.c. Tym niemniej sposób sformułowania przepisu art. 754¹ § 2 k.p.c. może rodzić wątpliwości, czy wobec określenia w nim zarówno skutku, jak i jego przesłanek oraz niepowtórzenia przesłanki w postaci braku postanowienia sądu odmiennie określającego termin upadku zabezpieczenia, możliwa jest sądowa zmiana owego miesięcznego terminu.

Sąd Okręgowy wskazał, że przedmiotowa kwestia nie była dotąd rozważana w orzecznictwie Sądu Najwyższego, jak i w orzecznictwie sądów powszechnych. W ocenie Sądu Okręgowego, wykładnia literalna art. 754¹ § 2 k.p.c. i związana z nią wykładnia logiczna (*a contrario* art. 754¹ § 1 k.p.c.) daje asumpt do stwierdzenia, że w przepisie tym ustawodawca w sposób zamknięty wymienił przesłanki upadku zabezpieczenia udzielonego na podstawie w art. 747 pkt 1 lub 6 k.p.c. Poprzestanie na takiej konstatacji może jednak prowadzić do nieakceptowalnych skutków.

W jego ocenie, trudno znaleźć argumenty, które by przemawiały za ograniczeniem sądowej modyfikacji terminu upadku zabezpieczenia do sposobów zabezpieczenia wskazanych w art. 747 pkt 2–5 k.p.c. Także bowiem w razie zabezpieczenia roszczenia w jeden ze sposobów wskazanych w art. 747 pkt 1 i 6 k.p.c. może dojść do sytuacji, w której uprawniony mimo uzyskania orzeczenia uwzględniającego zabezpieczone roszczenie nie może być zaspokojony. Wtedy upadek zabezpieczenia w terminie wskazanym w art. 754¹ § 2 k.p.c. zniweczy cel udzielenia uprawnionemu tymczasowej ochrony prawnej. Taka wykładnia przywołanego przepisu może zaś prowadzić do jego sprzeczności z przepisami art. 64 ust. 1 w zw. art. 31 ust. 3 oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji gwarantującymi ochronę praw majątkowych i prawo do sądu. Za przyjęciem wykładni dopuszczającej sądową zmianę miesięcznego terminu upadku zabezpieczenia udzielonego przy zastosowaniu art. 747 pkt 1 lub 6 k.p.c. przemawia nadto argument, że w każdym z przypadków zabezpieczenia opisanych w dyspozycji art. 747 k.p.c. prowizorycznej ochronie podlega to samo dobro prawne (roszczenie pieniężne uprawnionego), a zatem pożądanym jest, by dobro to podlegało podobnej ochronie niezależnie od sposobu udzielonego uprawnionemu zabezpieczenia.

Przyjęcie łącznego stosowania przepisów art. 754¹ § 2 w związku z § 1 k.p.c. otwiera drogę do oceny, czy określenie przez sąd w postanowieniu innego niż miesięczny termin upadku zabezpieczenia wskazanego w art. 747 pkt 1 k.p.c. możliwe jest również po upływie tego terminu, jeśli uprawniony złożył wniosek o zmianę tego terminu przed jego upływem.

Mimo podnoszonych w doktrynie argumentów przeciwnych Sąd pytający wskazał, że należy jednak podać w wątpliwość możliwość określenia przez sąd innego (dłuższego) terminu upadku zabezpieczenia po jego upływie. Nie są przekonujące argumenty odwołujące się do celów postę-

powania zabezpieczającego, jak i norm konstytucyjnych wpływających na dokonywaną wykładnię przepisów aktu o randze ustawowej. W tym bowiem przypadku dokonywana wykładnia przepisu art. 754¹ § 1 k.p.c. w związku z art. 754¹ § 2 k.p.c. musi uwzględnić jego brzmienie oraz nie może abstrahować od innych przepisów regulujących upadek zabezpieczenia, czy szerzej – postępowanie zabezpieczające. Po drugie, przepisy art. 754¹ § 1 i 2 k.p.c. pozwalają wierzycielowi zatamować skutek upływu określonych w nich terminów w postaci upadku zabezpieczenia jedynie poprzez wniesienie o podjęcie (dalszych) czynności egzekucyjnych. Nie wiążą zaś skutku niweczącego upadek zabezpieczenia (czy też zawieszenia biegu terminu upadku zabezpieczenia, jego przerwy lub wstrzymania jego zakończenia) ze złożeniem przez uprawnionego wniosku o zmianę terminu upadku zabezpieczenia. W każdym z tych dwu wypadków postanowienie sądu ingerowałoby nie tylko w sferę praw i obowiązków uczestników postępowania zabezpieczającego, ale mogłoby nawet dotyczyć sfery prawnej osób trzecich, gdyby obowiązany rozporządził przedmiotem majątkowym, na którym dokonano zabezpieczenia, lub ten przedmiot obciążył po upadku zabezpieczenia.

P.R.

*

III CZP 61/21

„Czy w aktualnym stanie prawnym, po zmianach Kodeksu postępowania cywilnego wprowadzonych ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r., poz. 1469), apelacja od postanowienia w przedmiocie wpisu do rejestru zastawów, o którym mowa w art. 41 ust. 4 ustawy z dnia 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (Dz.U. Nr 149, poz. 703 ze zm.), niepoprzedzona wnioskiem o sporządzenie uzasadnienia tego postanowienia i doręczenie postanowienia z uzasadnieniem, podlega odrzuceniu jako z innych przyczyn niedopuszczalna (art. 373 § 1 k.p.c. w związku z art. 397 § 3 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c.) oraz czy na skutek wniesienia apelacji wprost sąd uzasadnia z urzędu zaskarżone postanowienie?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z 20 sierpnia 2021 r., XXIII Gz 871/21 p-II, A. Gałas)

Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z aktualnym brzmieniem art. 369 § 1 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. apelację od postanowienia co do istoty sprawy w postępowaniu nieprocesowym (art. 518 k.p.c.) wnosi się do sądu, który wydał zaskarżone postanowienie, w terminie dwutygodniowym od doręczenia stronie skarżącej postanowienia z uzasadnieniem. W związku z uchyleniem przepisu art. 369 § 2 k.p.c. wprowadzono zasadę, że złożenie wniosku o uzasadnienie postanowienia (wyroku) jest konieczną przesłanką skutecznego wniesienia środka zaskarżenia, bowiem uchylono możliwość wniesienia apelacji, w sytuacji, gdy strona nie zgłosiła wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem. Tym samym, niezłożenie wniosku o uzasadnienie orzeczenia zamykać ma drogę postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy wskazał, że prowadzenie przez sąd (sąd rejestrowy) rejestru zastawów reguluje ustawa z dnia 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (Dz.U. Nr 149, poz. 703 ze zm.), która w rozdziale 8 (przepisy od art. 36 do art. 44) zawiera normy szczególne odnośnie do tego postępowania rejestrowego. Odnośnie do instytucji sporządzania uzasadnień do postanowień, co do istoty sprawy wydanych w postępowaniu rejestrowym w rejestrze zastawów, to przepisy art. 41 ust. 3 i 4 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów zawierają odmiennie od zasady wyrażonej w art. 357 § 2 k.p.c. reguły sporządzania uzasadnień od postanowień wydanych w postępowaniu rejestrowym o wpis do rejestru zastawów. Powołany przepis stanowi, że sąd z urzędu uzasadnia postanowienie wydane niezgodnie z wnioskiem, jeżeli zostało wydane na posiedzeniu niejawnym. Sąd rejestrowy z urzędu doręcza wszystkie postanowienia wydane na posiedzeniu niejawnym. W przypadkach innych niż w powołanym ust. 3 przepisu, wydane postanowienie (np. zgodne z wnioskiem) sąd rejestrowy uzasadnia, jeżeli w ustawowym terminie od jego doręczenia lub ogłoszenia na posiedzeniu jawnym zostanie wniesiony środek odwoławczy (art. 41 ust. 4 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów.).

Według Sądu przedstawiającego zagadnienie prawne przepis art. 41 ust. 4 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów stanowi o tym, że sąd rejestrowy „uzasadnia”, co nie jest tożsame ze sformułowaniem „sporządza uzasadnienie”. Jednak sformułowanie, że sąd uzasadnia, a zatem czyni to w istocie tylko dla własnej wiedzy o motywach

orzeczenia (nie sporządza dla doręczenia stronom), nie zmienia konstrukcji regulacji, z której wynika, że owo uzasadnienie jest następcze wobec wniesionego środka zaskarżenia. Tym samym, jeżeli przepis szczególny przewiduje obowiązek uzasadnienia postanowienia wyłącznie na skutek wniesienia środka odwoławczego, to dla uczestnika postępowania może stanowić prawne uzasadnienie racjonalnego założenia braku obowiązku złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia. Jak wskazał Sąd drugiej instancji ustawodawca nie zdecydował się na zmianę przepisu. Tego rodzaju, prawdopodobnie pominięcie legislacyjne przy nowelizacji k.p.c., wprowadza jednak w błąd uczestników postępowania i może prowadzić do naruszenia ich prawa do sądu, ponieważ mogą racjonalnie przyjmować, że wniosek o uzasadnienie jest wyłączony.

Sąd wskazał także, że regulacje zawarte w art. 41 ust. 3 i art. 41 ust. 4 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, co do zasady nie wykluczają możliwości złożenia przez uczestnika postępowania wniosku o sporządzenie uzasadnienia postanowienia. Dostrzegł także, że zakładając niedopuszczalność apelacji wniesionej wprost pozostają wątpliwości, co do konieczności uzasadniania skarżonego postanowienia. Jeżeli bowiem sąd pierwszej instancji nie ma uprawnień do kontroli formalnej środka zaskarżenia, który niezwłocznie przedstawia z aktami (art. 371 k.p.c.), to można uznać, że nie dokonuje też oceny dochowania ustawowego terminu do jego wniesienia. Tym samym obowiązek uzasadnienia, o którym mowa w art. 41 ust. 4 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów wówczas nie powstaje, choć na przeszkodzie takiemu stwierdzeniu w istocie stoi literalne brzmienie wskazanego przepisu szczególnego.

P.R.

*

III CZP 62/21

„Czy zawarcie przez spółkę akcyjną umowy, w której poręcza ona zobowiązanie małżonki członka zarządu tej spółki, w przypadku istnienia ustroju wspólności majątkowej małżeńskiej pomiędzy członkiem zarządu a małżonką, objęte jest dyspozycją art. 15 § 1 k.s.h.?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 28 czerwca 2021 r., I ACa 1166/20, J. Kaspryszyn, J. Gołaczyński, J. Burdukiewicz-Krawczyk)

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, na etapie rozpatrywania apelacji powstał problem wykładniczy odnoszący się do treści art. 15 § 1 k.s.h. w odniesieniu do użytego w tym przepisie zwrotu „albo na rzecz którejkolwiek z tych osób”. Sprowadza się on do oceny zakresu podmiotowego i przedmiotowego obowiązywania tego przepisu, tzn. odnośnie do tego, czy zawarcie umowy poręczenia na rzecz pożyczkobiorcy, którym jest małżonek członka zarządu spółki, jest – w przypadku wspólności ustawowej małżeńskiej członka zarządu i pożyczkobiorcy – czynnością na rzecz członka zarządu.

Zamysł ustawodawcy, jaki przyświecał wprowadzeniu regulacji art. 15 § 1 k.s.h. jest jasny i ma na celu ochronę interesów spółki oraz wspólników (akcjonariuszy) przed finansowaniem działalności funkcjonariuszy spółki, którzy ze względu na powiązania z jej zarządcami mają możliwość korzystania na preferencyjnych zasadach ze środków spółki. Ze względu na szczególnie newralgiczny charakter czynności prawnych wskazanych w tym przepisie zostały one objęte dodatkowym rygorem. Przepis ten jest bezwzględnie obowiązujący i na jego stosowanie nie mają wpływu – co do zasady – postanowienia umowy spółki. Odejście od konieczności zgody zgromadzenia na zawarcie wskazanych w nim umów przewidywać może ustawa.

Zakres zastosowania art. 15 k.s.h. obejmuje zarówno sytuacje, w których wymienione w nim literalnie osoby są stroną umowy zawieranej ze spółką, jak i takie, w których występują jako tzw. rzeczywisty beneficjent, czyli podmiot czerpiący korzyści z dokonania przez inną osobę czynności prawnej ze spółką. Rozróżnienie to jest istotne zwłaszcza w przypadku umów tego rodzaju jak umowa poręczenia (art. 876 k.c.), gdzie stroną umowy jest co prawda poręczyciel i wierzyciel, ale korzyści z tytułu zawarcia tej umowy czerpie nie tylko ten ostatni, lecz także dłużnik, za którego udzielono poręczenia, a którym może być członek zarządu spółki, rady nadzorczej, komisji rewizyjnej, prokurent lub likwidator. Wskazany przepis wymienia funkcjonariuszy spółki, którymi zawsze są osoby fizyczne o pełnej zdolności do czynności prawnych (art. 18 § 1 k.s.h. i art. 109² § 2 k.c.). Chodzi przy tym o osoby aktualnie pełniące w spółce funkcje wymienione w przepisie. Jedną ze stron jest zawsze spółka, a drugą może być osoba wymieniona w unormowaniu (umowa pożyczki, umowa kredytu, umowa na rzecz osoby trzeciej) albo osoba trzecia (umowa poręczenia, gwarancji). W tym drugim wypadku umowa jest zawarta na rzecz której-

kolwiek z tych osób, a mówiąc inaczej, w jej interesie. Warunek uzyskania zgody walnego zgromadzenia dotyczy zatem również umów zawieranych pomiędzy spółką a innymi niż wymienione osobami, jeżeli taka umowa przewiduje świadczenie na rzecz wymienionych osób.

W doktrynie podkreśla się, że ujęcie w art. 15 § 1 k.s.h. nie tylko umów zawieranych z, ale także na rzecz wskazanych osób podyktowane jest istotą zawieranych na podstawie art. 393 k.c. umów o świadczenie na rzecz osoby trzeciej i wynikających z nich uprawnień osób trzecich. Jakkolwiek osoby te (tu: funkcjonariusze spółki) nie są stronami umów, to są one uprawnione, w braku odmiennego postanowienia umowy, do żądania bezpośrednio od dłużnika (tu spółki) spełnienia zastrzeżonego świadczenia.

W piśmiennictwie zajmowane jest też stanowisko, że sformułowanie „na rzecz” powinno być pojmowane szerzej i art. 15 k.s.h. należy stosować także w przypadku, gdy umowa nie ma konstrukcji umowy o świadczenie na rzecz osoby trzeciej, jeżeli tylko funkcjonariusz spółki jest rzeczywistym jej beneficjentem, pomimo że formalnie umowę zawarto z innym podmiotem, np. ze spółką kapitałową, w której funkcjonariusz jest jedynym współnikiem/akcjonariuszem, czy choćby z małżonkiem funkcjonariusza pozostającym z nim w ustroju wspólności majątkowej małżeńskiej. Również w orzecznictwie wyrażany jest pogląd, że akceptowana jest szeroka interpretacja art. 15 § 1 k.s.h. obejmująca wszelkie umowy zawierane z osobą trzecią, których beneficjentem jest członek zarządu, rady nadzorczej, komisji rewizyjnej, prokurent albo likwidator spółki i które są zawierane w ich interesie. Chodzi tutaj o zawarcie umowy z osobami bliskimi tej osoby np. z małżonkiem, dzieckiem.

Sąd Okręgowy uznał, że doszło z formalnego punktu widzenia do zawarcia umowy z, ale także i na rzecz, autonomicznych podmiotów prawnych, tj. prezesa zarządu powodowej spółki oraz osoby jego małżonka. Taki pogląd znajduje uzasadnienie w wąskiej wykładni art. 15 § 1 k.s.h. oraz w argumentach odwołujących się do zmienności stanu faktycznego, która może nastąpić po zawarciu umowy z małżonkiem członka zarządu spółki: zmiany sytuacji majątkowej lub osobistej między małżonkami, w szczególności przez ustanowienie ustroju rozdzielności majątkowej małżeńskiej, podziału majątku, czy też chociażby rozwodu.

W orzecznictwie dostrzega się zagrożenia wynikające z wąskiej wykładni art. 15 § 1 k.s.h. i wskazuje się, że zwrot „albo na rzecz którejkolwiek z tych osób” powinien być wykładany szeroko i obejmować wszelkie umowy zawierane z osobą trzecią, których faktycznym, a w istocie ekonomicznym beneficjentem jest członek zarządu, rady nadzorczej, komisji rewizyjnej, prokurent albo likwidator spółki i które są zawierane w ich interesie, przy czym w grę wchodziłoby zawarcie umowy z osobami bliskimi tej osoby. Za odpowiednim zastosowaniem tego przepisu mogą przemawiać reguły wykładni systemowej i celowościowej, natomiast ze względu na charakter ustanowionego w tym przepisie ograniczenia polegającego jedynie na obowiązku uzyskania zgody właściwego organu wspólników (akcjonariuszy) nie znajdowałaby zastosowania zasada *exceptiones non sunt extendendae*. Jeśliby zwyciężył pogląd przeciwny, przyjmujący niedopuszczalność takiej wykładni, trzeba by rozważyć, czy przeciw zawieraniu wymienionych umów z tego rodzaju osobami nie przemawia wzgląd na konieczność przestrzegania dobrych obyczajów, zasad współżycia społecznego.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, powyższe uwagi wskazują na istniejące wątpliwości odnośnie do sposobu wykładni art. 15 § 1 k.s.h.

P.S.

*

III CZP 63/21

„Czy na rozliczenie nakładów pomiędzy byłymi konkubentami ma wpływ ustanowienie na rzecz jednego z nich przez drugiego (właściciela nieruchomości) służebności osobistej mieszkania co do budynku, który zostanie wybudowany na tej nieruchomości w tym również prawo do swobodnego korzystania ze wszystkich budynków, które zostaną wybudowane i prawo do przyjmowania gości?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 24 maja 2021 r., I ACa 371/20, P. Banasik, E. Tomaszewska, A. Witczak-Słoczyńska)

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, w orzecznictwie Sądu Najwyższego nie poruszano dotychczas kwestii ewentualnego wpływu ustanowienia przez jednego z byłych konkubentów (właściciela nieruchomości) na rzecz dru-

giego służebności osobistej mieszkania w budynku wybudowanym na tej nieruchomości na rozliczenie nakładów między konkubentami.

Zgodnie z art. 302 § 2 k.c., do wzajemnych stosunków między mającym służebność mieszkania a właścicielem nieruchomości obciążonej stosuje się odpowiednio przepisy o użytkowaniu przez osoby fizyczne. W przepisie tym odzwierciedlenie znalazło treściowe oraz funkcjonalne podobieństwo użytkowania i służebności mieszkania. Kodeks cywilny nie wskazuje jednak *expressis verbis*, które z przepisów o użytkowaniu należy stosować do służebności mieszkania. Ustawodawca posłużył się ogólnym odesłaniem do odpowiedniego stosowania „przepisów o użytkowaniu przez osoby fizyczne”. W doktrynie nie ma zgody stanowisk co do ustalenia kręgu przepisów o użytkowaniu, które znajdą zastosowanie do służebności mieszkania.

Kwestia rozliczenia nakładów w stosunkach między użytkownikiem a właścicielem uregulowana jest przez art. 260 § 2 k.c. w ten sposób, że jeżeli użytkownik poczynił nakłady, do których nie był obowiązany, stosuje się odpowiednio przepisy o prowadzeniu cudzych spraw bez zlecenia. W konsekwencji, nawet przyjęcie, że przepis ten objęty jest odesłaniem z art. 302 § 2 k.c., nie usuwa wątpliwości występujących w rozpatrywanym przypadku. Z art. 260 § 2 k.c. w związku z art. 302 § 2 k.c. wynika bowiem jedynie, że mający służebność dokonując nakładów, powinien działać z korzyścią dla właściciela i zgodnie z jego prawdopodobną wolą, przy zachowaniu należytej staranności, a nakłady powinny być uzasadnione z punktu widzenia właściciela.

Zasadniczym źródłem powstania służebności osobistej jest umowa, która może być zastąpiona orzeczeniem sądu tylko wtedy, gdy ten, kto zobowiązał się do ustanowienia służebności, uchylił się od zawarcia umowy, albo gdy ustawa przewiduje ustanowienie służebności przez sąd. Art. 296 k.c. nie stanowi samodzielnej podstawy do obciążenia nieruchomości służebnością wbrew woli i zgodzie właściciela nieruchomości. Zakres uprawnień mającego służebność mieszkania powinien być określony przez umowę, którą ją ustanowiono, a gdyby strony umowy tego nie dokonały, wyznaczają go, jak i sposób wykonywania, osobiste potrzeby uprawnionego, charakter służebności, zasady współżycia społecznego oraz miejscowe zwyczaje. Kryteria te są uzależnione od okoliczności faktycznych występujących w sprawie. Istotną cechą służebności

osobistych, różniącą ją od służebności gruntowych, jest ta, że powinna ona przynosić korzyści osobie fizycznej, polegające na zaspokojeniu potrzeb uprawnionego. Do ochrony tego prawa stosuje się odpowiednio przepisy o ochronie własności (art. 251 k.c.). Ochrona ta jest skuteczna także przeciwko właścicielowi nieruchomości. Podkreślenia wymaga, że służebność mieszkania wiąże się z uprawnieniem do władania nieruchomością w oznaczonym zakresie, a zatem może on być pozbawiony tego władztwa, a jego prawo może być w inny sposób naruszone. Odpowiednie stosowanie przepisów o ochronie własności umożliwi mu skorzystanie z ochrony przewidzianej w art. 222 w związku z art. 251 k.c.

Korzystanie z cudzej nieruchomości w ramach tego prawa posiada obiektywną i wymierną wartość ekonomiczną. Nie ma znaczenia dla określenia takiej jego istoty nieodpłatność ustanowienia służebności mieszkania i brak obowiązku zapłaty za wykonywanie jej, ani niezbywalność. Wynika z tego, że roszczenia związane z ustanowioną służebnością mieszkania mają majątkowy charakter, ponieważ taki charakter ma to ograniczone prawo rzeczowe, a jego realizacja wpływa bezpośrednio na stosunki majątkowe stron.

Zatem powiązanie funkcjonalne pomiędzy wartością nakładów poczynionych przez jednego z byłych konkubentów na nieruchomość stanowiącą własność drugiego z byłych konkubentów i jednocześnie przy ustanowieniu służebności osobistej mieszkania na rzecz pierwszego z nich może mieć wpływ na końcowy wynik tego rozliczenia. Wydaje się zatem, że przy rozliczeniu takich nakładów nie można abstrahować od wartości całej nieruchomości uwzględniającej służebność mieszkania. Jeżeli rozumowanie to jest prawidłowe, nie miałby racji Sąd pierwszej instancji twierdząc, że co prawda instytucje te pozostają ze sobą w związku to jednak pozostają bez wpływu na rozliczenie poczynionych nakładów na nieruchomość stanowiącą własność drugiego z byłych konkubentów. Taki pogląd nie tylko nie uwzględniałby wzajemnych relacji prawnych i finansowych byłych konkubentów, ale naruszałby także zasady sprawiedliwości. W niniejszym chociażby stanie faktycznym pozwana wyprowadziła się z tej nieruchomości kilka lat temu i przy istniejącym między stronami konflikcie nie jest w stanie z niej korzystać. Powód dysponuje zatem nieruchomością, a dodatkowo domaga się całości poniesionych przez siebie nakładów.

Mając na względzie powyższe wątpliwości, Sąd odwoławczy uznał, że w sprawie zaistniały przesłanki z art. 390 § 1 k.p.c.

P.S.

*

III CZP 64/21

„1. Czy powództwo o usunięcie niezgodności stanu prawnego ujawnionego w księdze wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym może wytoczyć tylko osoba uprawniona do złożenia wniosku o dokonanie wpisu w księdze wieczystej na swoją rzecz, czy również osoba która wytoczyła powództwo w celu uzyskania wpisu na rzecz innego podmiotu, który to wpis otworzy drogę dla tej osoby do złożenia wniosku o dokonanie wpisu w księdze wieczystej na jej rzecz, w szczególności jeżeli została zobowiązana do wytoczenia takiego powództwa przez organ prowadzący postępowanie administracyjne?

2. Czy jeżeli osoba która wystąpiła z powództwem o usunięcie niezgodności stanu prawnego ujawnionego w księdze wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym jest jedynie jedną ze współuprawnionych do złożenia wniosku o dokonanie wpisu (np. jednym ze spadkobierców jednego z zapisanych w przeszłości współwłaścicieli nieruchomości), w postępowaniu sądowym, po stronie powodowej albo pozwanej, powinni wystąpić wszyscy inni współuprawnieni, których prawa mogą być dotknięte wpisem?

3. Czy w sprawie z powództwa o usunięcie niezgodności stanu prawnego ujawnionego w księdze wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym sąd powszechny jest uprawniony do zbadania skutków prawnorzeczowych decyzji administracyjnej wydanej na podstawie art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jedn. tekst: Dz.U. z 2021 r. poz. 423), w szczególności jeżeli w tym samym czasie zawisło postępowanie administracyjne o stwierdzenie nieważności takiej decyzji?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Poznaniu z 9 kwietnia 2021 r., XV Ca 1874/20, A. Adamczuk, J. Borkowicz-Grygier, M. Wysocki)

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, omawiając problem legitymacji czynnej, że posiada ją osoba, w której interesie prawnym leży wytoczenie powódz-

twa o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym i wykazała ten interes w wytoczeniu powództwa. Jednak w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 15 marca 2006 r., III CZP 106/05 (OSNC 2006, nr 10, poz. 160) odmiennie wskazano, że powództwo o usunięcie niezgodności między stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym może wytoczyć tylko osoba uprawniona do złożenia wniosku o dokonanie wpisu w księdze wieczystej (art. 10 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece, jedn. tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 124, poz. 1361 ze zm. i art. 626² § 5 k.p.c.). Sąd Rejonowy wskazał jednocześnie, że to stanowisko nie będzie mieć zastosowania w tej sprawie i nie wskazał kręgu podmiotów o które można rozszerzyć katalog uprawnionych do wytoczenia powództwa. Zwrócił też uwagę, że poważne wątpliwości prawne wiążące się z legitymacją czynną wynikają z sytuacji prawnej powódki, skoro została zobowiązana przez organ administracyjny.

Odnośnie do drugiego zagadnienia prawnego wiążącego się z koniecznością wystąpienia z powództwem wszystkim współuprawnionych, jak podkreślił Sąd Okręgowy stanowisko sprzeciwiające się uznaniu powódki jako posiadającej samodzielną legitymację do wytoczenia powództwa można wyprowadzić z uchwały Sądu Najwyższego z 26 lipca 2017 r., III CZP 31/17 (OSNC 2018, nr 4, poz. 39), w której przyjęto, że jeżeli w sprawie o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym nie występują po stronie powodowej wszystkie osoby uprawnione do złożenia wniosku o dokonanie wpisu (art. 10 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece, tekst jedn.: Dz.U. z 2017 r. poz. 1007 ze zm. i art. 626² § 5 k.p.c.), a po stronie pozwanej wszystkie inne osoby, których prawa mogą być wpisem dotknięte lub podlegają wpisaniu, sąd wzywa je do wzięcia udziału w sprawie w charakterze pozwanych, stosując art. 195 § 1 i 2 k.p.c. i Sąd Okręgowy to stanowisko podziela. Natomiast Sąd Rejonowy wskazywał, że nie jest uprawniony do badania zakresu podmiotowego, gdyż wynikało to z decyzji Wojewody Wielkopolskiego stwierdzającej nabycie przez ZUS prawa własności nieruchomości z mocy samego prawa.

W uchwale składu siedmiu sędziów z 9 października 2007 r., III CZP 46/07 (OSNC 2008, nr 3, poz. 30) Sąd Najwyższy przyjął, że w sprawie o uzgodnienie stanu prawnego nieruchomości – ujawnionego w księdze

wieczystej na podstawie ostatecznej decyzji administracyjnej wydanej zgodnie z art. 18 ust. 1 w związku z art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 1990 r. Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych (Dz.U. Nr 32, poz. 191 ze zm.) – z rzeczywistym stanem prawnym, sąd jest związany tą decyzją. Sąd Najwyższy przywołał tu ugruntowaną koncepcję bezwzględnej nieważności decyzji administracyjnej stanowiącej wyjątek od zasady związania sądu decyzją administracyjną. Jak podkreślił Sąd Okręgowy, Sąd Najwyższy w tej uchwale nie objął takiej sytuacji swoimi rozważaniami. Sąd wątpliwość co do legitymacji sądu do badania skutków prawnorzeczowych decyzji administracyjnej.

J.S.

*

III CZP 65/21

„Czy sąd na podstawie art. 479¹¹⁵ § 1 pkt 1 k.p.c., uwzględniając wniosek uprawnionego w przedmiocie wezwania do udzielenia informacji, o którym mowa w art. 479¹¹³ k.p.c., może zobowiązać podmiot wskazany w art. 479¹¹⁴ pkt 2 k.p.c. do udzielenia informacji o imionach i nazwiskach producentów, wytwórców, dystrybutorów, dostawców oraz innych poprzednich posiadaczy, od których lub na rzecz których nastąpiło nabycie lub zbycie towarów, korzystanie z usług lub ich świadczenie, jak również przewidywanych hurtowników i detalistów tych towarów lub usług w przypadku użytkownika usług dostępu do Internetu postępującego się adresem IP?;

a w razie odpowiedzi negatywnej na powyższe pytanie:

Czy wyżej wymienione informacje mogą zostać udostępnione na podstawie art. 479¹¹⁵ § 1 pkt 3 k.p.c.?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 12 lutego 2021 r., VII AGz 646/20, J. de Heij-Kaplińska, M. Dobrzyński, A. Rachocka)

Przedstawione zagadnienie prawne jest tożsame z zagadnieniem III CZP 59/21.

Sąd Apelacyjny skonstruował problem prawny w związku z naruszeniem autorskich praw majątkowych poprzez bezprawne rozpowszechnienie

nianie utworów zarówno za pośrednictwem sieci umożliwiającej dalszą dystrybucję części pliku między użytkownikami podłączonymi do sieci za pomocą zainstalowanego oprogramowania, co powodowało wątpliwości co do pozyskania danych osobowych abonentów. Wątpliwość wiąże się z nowym postępowaniem w sprawach własności intelektualnej i wezwaniem do udzielenia informacji i prawidłową wykładnią art. 479¹¹⁵ § 1 k.p.c., gdzie wnioskujący wykazuje, że informacja o pochodzeniu i sieci dystrybucji towarów lub usług jest niezbędna do dochodzenia roszczenia z art. 79 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Jak stanowi ta regulacja, wezwanie do udzielenia informacji, o których mowa w art. 479¹¹³, dotyczy wyłącznie informacji o firmie, miejscu zamieszkania lub siedzibie i adresie producentów, wytwórców, dystrybutorów, dostawców oraz innych poprzednich posiadaczy, od których lub na rzecz których nastąpiło nabycie lub zbycie towarów, korzystanie z usług lub ich świadczenie, jak również przewidywanych hurtowników i detalistów tych towarów lub usług; informacji o ilości wyprodukowanych, wytworzonych, wysłanych, otrzymanych lub zamówionych towarów lub świadczonych usług, jak również cenach otrzymanych w zamian za towary lub usługi oraz w szczególności uzasadnionych okolicznościach innych informacji, które są niezbędne do wykazania wysokości roszczenia.

Sąd Apelacyjny odniósł się do roli adresu IP w identyfikowaniu urządzeń połączonych z Internetem i zwrócił uwagę, że przesyłanie informacji pomiędzy urządzeniami znajdującymi się w sieciach komputerowych jest możliwe dzięki określonym protokołom. W związku z implementowaniem Dyrektywy 2004/48/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r., w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej, zastosowanie znajduje art. 8 ust. 2 wskazujący, że informacja, o której mowa w ust. 1, zawiera, jeśli stosowne nazwy i adresy producentów, wytwórców, dystrybutorów, dostawców oraz innych poprzednich posiadaczy towarów lub usług, jak również przewidywanych hurtowników i detalistów i informację o ilości wyprodukowanych, wytworzonych, wysłanych, otrzymanych lub zamówionych towarów lub usług, o które chodzi, jak również o cenach otrzymanych za nie. Stąd zasadniczą wątpliwość budzi zagadnienie, czy dozwolona jest taka wykładnia art. 479¹¹⁵ § 1 k.p.c., w zakresie pojęcia firmy, że uprawnia do udzielenia informacji o imieniu i nazwisku użytkownika IP.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że wykładnia powinna zostać dokonana przez pryzmat prawa unijnego, ale nie może być nieograniczona i prowadzić do sprzeczności z prawem krajowym. Powołał się na wyrok Trybunału Sprawiedliwości z 9 lipca 2020 r., C-264/19, w którym wskazano zakres pojęcia „adres” w kontekście adresu IP, poczty elektronicznej i numeru telefonu. Artykuł 8 ust. 2 lit. a dyrektywy 2004/48 w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej należy interpretować w ten sposób, że zawarte w nim pojęcie „adres” nie obejmuje, w odniesieniu do użytkownika, który zamieścił w sieci pliki naruszające prawo własności intelektualnej, jego adresu poczty elektronicznej, numeru telefonu ani adresu IP użytego do zamieszczenia tych plików lub adresu IP użytego do ostatniego uzyskania dostępu do konta użytkownika. Podobnie w wyroku Trybunału Sprawiedliwości z 18 stycznia 2017 r., C-427/15 podkreślono, że artykuł 8 ust. 1 dyrektywy 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej należy interpretować w ten sposób, że stosuje się on do sytuacji – takiej jak rozpatrywana w sprawie głównej – w której po prawomocnym zakończeniu postępowania skutkującego stwierdzeniem naruszenia prawa własności intelektualnej powód żąda w odrębnym postępowaniu przekazania informacji o pochodzeniu i sieciach dystrybucji towarów lub usług naruszających to prawo. Orzecznictwo podkreśla konieczność zapewnienia należytej równowagi wartościom chronionym. Drugą kwestią jest natomiast ochrona danych osobowych, gdyż jak podkreśla Sąd Apelacyjny, może zachodzić tu już potrzeba wyważenia przeciwstawnych interesów – ochrony prywatności i danych osobowych i skutecznej ochrony praw autorskich. Stąd przedstawione wątpliwości.

J.S.

DANE STATYSTYCZNE (wrzesień 2021 r.)

Informacja o ruchu spraw

Lp.	Rodzaj spraw	RUCH SPRAW											
		Pozostało do rozpoznania z okresu poprzedniego	Wpłynęło	Załatwiono								Pozostało do rozpoznania na okres następny	
				Załatwiono razem	Sposób załatwienia								
					odmówiono przyjęcia do rozpoznania	przyjęto do rozpoznania	oddalono	uchylono w całości lub w części i przekazano do ponownego rozpoznania	uchylono i rozstrzygnięto merytorycznie	podjęto uchwałę	uwzględniono skargę o stwierdzenie niezgodności orzeczenia z prawem		załatwiono w inny sposób
1.	CSK	1661	324	265	134	83	–	–	–	–	–	48	1720
2.	CSKP	1188	85	63	–	–	28	23	1	–	–	11	1210
3.	CZP, w tym:	109	4	6	–	–	–	–	–	4	–	2	107
	– art. 390 k.p.c.	95	4	6	–	–	–	–	–	4	–	2	93
	– skład 7-miu	13	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	13
	– pełny skład	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1
4.	CZ	82	43	38	–	–	12	11	–	–	–	15	87
5.	CNP	70	13	15	4	3	–	–	–	–	–	8	68
6.	CNPP	16	3	1	–	–	1	–	–	–	–	–	18
7.	CA	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
8.	CN	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
9.	CO, w tym:	191	89	107	–	–	–	–	–	–	–	107	173
	– art. 401–403 k.p.c.	6	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	6
	– art. 44 ¹ , 45, 52 k.p.c.	185	89	107	–	–	–	–	–	–	–	107	167
RAZEM		3317	561	495	138	86	41	34	1	4	–	191	3383

Informacja o szybkości załatwiania spraw

CSK				CSKP			
do 2 mies.	do 3 mies.	do 6 mies.	pow. 6 mies.	do 1 mies.	do 2 mies.	do 3 mies.	pow. 3 mies.
18	26	95	126	–	–	1	62
CO				CZP			
do 1 mies.	do 2 mies.	do 3 mies.	pow. 3 mies.	do 2 mies.	do 3 mies.	do 6 mies.	pow. 6 mies.
15	30	26	36	–	–	1	5
CZ				CA			
do 1 mies.	do 2 mies.	do 3 mies.	pow. 3 mies.	do 1 mies.	do 2 mies.	do 3 mies.	pow. 3 mies.
4	9	10	15	–	–	–	–
CNP				CNPP			
do 2 mies.	do 3 mies.	do 6 mies.	pow. 6 mies.	do 1 mies.	do 2 mies.	do 3 mies.	pow. 3 mies.
3	1	1	10	–	–	–	1
CN							
do 1 mies.	do 2 mies.	do 3 mies.	pow. 3 mies.				
–	–	–	–				

DANE STATYSTYCZNE (październik 2021 r.)**Informacja o ruchu spraw**

Lp.	Rodzaj spraw	RUCH SPRAW											
		Pozostało do rozpoznania z okresu poprzedniego	Wpłynęło	Załatwiono									Pozostało do rozpoznania na okres następny
				Załatwiono razem	Sposób załatwienia							Załatwiono w inny sposób	
					odmówiono przyjęcia do rozpoznania	przyjęto do rozpoznania	oddalono	uchylono w całości lub w części i przekazano do ponownego rozpoznania	uchylono i rozstrzygnięto merytorycznie	podjęto uchwałę	uwzględniono skargę o stwierdzenie niezgodności orzeczenia z prawem		
1.	CSK	1720	292	176	78	52	–	–	–	–	–	46	1836
2.	CSKP	1210	58	76	–	–	23	40	1	–	–	12	1192
3.	CZP, w tym:	107	11	13	–	–	–	–	–	11	–	2	105
	– art. 390 k.p.c.	93	10	12	–	–	–	–	–	10	–	2	91
	– skład 7-miu	13	1	1	–	–	–	–	–	1	–	–	13
	– pełny skład	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1
4.	CZ	87	28	27	–	–	13	6	–	–	–	8	88
5.	CNP	68	13	8	–	1	–	–	–	–	–	7	73
6.	CNPP	18	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	19
7.	CA	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
8.	CN	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
9.	CO, w tym:	173	95	115	–	–	–	–	–	–	–	115	153
	– art. 401–403 k.p.c.	6	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	6
	– art. 44 ¹ , 45, 52 k.p.c.	167	95	115	–	–	–	–	–	–	–	115	147
RAZEM		3383	498	415	78	53	36	46	1	11	–	190	3466

Informacja o szybkości załatwiania spraw

CSK				CSKP			
do 2 mies.	do 3 mies.	do 6 mies.	pow. 6 mies.	do 1 mies.	do 2 mies.	do 3 mies.	pow. 3 mies.
13	27	48	88	1	2	–	73
CO				CZP			
do 1 mies.	do 2 mies.	do 3 mies.	pow. 3 mies.	do 2 mies.	do 3 mies.	do 6 mies.	pow. 6 mies.
36	42	19	18	–	–	–	13
CZ				CA			
do 1 mies.	do 2 mies.	do 3 mies.	pow. 3 mies.	do 1 mies.	do 2 mies.	do 3 mies.	pow. 3 mies.
3	14	1	9	–	–	–	–
CNP				CNPP			
do 2 mies.	do 3 mies.	do 6 mies.	pow. 6 mies.	do 1 mies.	do 2 mies.	do 3 mies.	pow. 3 mies.
1	1	2	4	–	–	–	–
CN							
do 1 mies.	do 2 mies.	do 3 mies.	pow. 3 mies.				
–	–	–	–				

SPIS TREŚCI

	<i>strona</i>
Biuletyn Izby Cywilnej Sądu Najwyższego	3
Kilka słów wstępu	3
Bilans otwarcia	5
Aktualności	7
Sylwetka Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej	9
Uchwały i inne ważniejsze orzeczenia	11
Omówienia głoś i innych komentarzy do orzeczeń	25
Zagadnienia prawne przedstawione do rozstrzygnięcia	35
Dane statystyczne (wrzesień 2021 r.)	69
Dane statystyczne (październik 2021 r.)	71

